

Beretning
Norsk Arbmf.
1925

BERETNING

OM

NORSK ARBEIDSMANDSFORBUNDS
VIRKSOMHET I 1925

VED

JOHS. M. P. ØDEGAARD

OG

J. EIKEFJORD

OSLO 1926

ARBEIDERNES AKTIETRYKKERI

Innledning.

Året 1925 har på flere områder vært et bemerkelsesverdig år, og særlig med hensyn til de svingninger som har foregått innen bedriftslivet.

Ved årets begynnelse var det flere tegn som tydet på at man gikk en bedre tid i møte, særlig innen bergverksindustrien, idet flere bedrifter øket småt om senn sin arbeidsstyrke og man sporet økning i eksporten av bergverksprodukter.

De håp om bedre tider som man merket ved årets begynnelse, svant ganske snart hen, og man var ikke kommet lenger enn det første halvår før det inntrådte en betydelig krise som truet med å bli skjebnesvanger, særlig for jerngrubenes vedkommende, og det viste sig også å medføre næsten hel driftsstans ved A/S Sydvaranger, som blev tvunget til å opta akkordforhandlinger med sine kreditorer og til slutt måtte tas under konkursbehandling.

Ved svovlkisgrubene har stillingen holdt sig bedre. Enkelte av disse har endog utvidet sin drift en liten smule, så omsetningen både hvad verdi og mengde angår er større i år enn det foregående.

Verdien av eksporten for 1925 er beregnet å representere ca. 35 millioner kroner, mot 32.4 millioner kroner i 1924.

Eksportmengden av svovlkis var i 1924 ca. 353,102 tonn og for samme tidsrum i 1925 var den ca. 505,344 tonn.

Jerngrubenes eksport viser på grunn av A/S Sydvaranger stans, en betydelig nedgang. I 1924 var den ca. 464,156 tonn og i 1925 var den 415,054 tonn for samme tidsrum.

Molydengrubene har vist betydelig fremgang fra vel 75,000 tonn i 1924 til noget over 160,000 tonn i 1925.

Antallet av de i industrien beskjeftigede arbeidere er gått noget ned på grunn av stansen i Sydvaranger. (Herom henvises nærmere til avsnittet bergverksindustrien.)

Valutasvingningene i årets løp og særlig den betydelige kronestigning, har medvirket i høy grad til å skape utrygghet på eksportmarkedet, som bergverksindustrien er betydelig avhengig av. Forsåvidt man på det område hadde hatt gunstigere forhold ville alle betingelser vært til stede for en virkelig forbedring for bergverksindustrien.

Anleggsvirksomheten er gått tilbake som følge av Statens avknapping på anleggsbudgett, og man har heller ikke hatt nogen økning i den private anleggsvirksomhet, så stort sett er det et betydelig mindre antall arbeidere beskjeftiget i 1925 innenfor de virksomheter som omfattes av Arbeidsmandsforbundet, enn hvad forholdet var i 1924.

Med hensyn til leveomkostningene så har de i årets løp vist nogen

nedgang, og tildels sterk nedgang fra den ene til den annen måned, men ved årets slutning er det inntrådt stagnasjon i prisfallet.

Det statistiske Centralbyrås indeksberegninger for året viser følgende:

Januar	267
Februar	270
Mars	271
April	267
Mai	262
Juni	259
Juli	259
August	255
September	248
Oktober	241
November	236
Desember	232

Indekstallets fall skulde således betinge nogen lettelse i leveomkostningene, men for et betraktelig stort antall arbeidere har nedgangen i prisene ikke medført nogen økonomisk lettelse i deres tilværelse.

Samtidig med prisenes fall har arbeidsledigheten øket i en så sterk grad som ikke tidligere kjent her i landet.

For å anskueliggjøre arbeidsledighetens omfang skal refereres hvad meddeles gjennom Landsorganisasjonens statistiske kontor:

«Den offentlige arbeidsformidling viser følgende tall pr. 15 november 1925: 22,676 arbeidsløse (nødsarbeide medregnet) mot 10,774 ifjor. Stigning 110 pct. Nødsarbeide i år: 1980, nødsarbeide ifjor: 609. Legges nu 60 pct. til for de kommuner som ikke har arbeidskontor, kommer tallet for 15 november op i 37,282, mot ca. 17,238 ifjor. Tallene er nu kommet op på høide med nødsåret 1921—22.

Sammenlignet med forrige måned er den *kjente* arbeidsledighet steget med 6000.

Den store arbeidsløshet i år er imidlertid et almindelig internasjonalt fenomen, og årsakene må søkes i de politiske og økonomiske misforhold hele verden over.

En sammenstilling av arbeidsledighetsstatistikk fra endel viktige land viser stillingen i september måned i år sammenlignet med september måned ifjor. Tallene er hentet fra «Sociale Meddelanden», Sverige:

	September 1924.	September 1925.
Norge	4.8 %	12.8 %
Sverige	7.0 %	8.5 %
Danmark	5.8 %	9.9 %
England	8.6 %	11.4 %
Tyskland	10.5 %	4.5 %

Under de forhold som dette år har hersket på arbeidsmarkedet, har ikke agitasjonsarbeidet kunnet drives med nogen særlig styrke og hell. Det som i særlig grad har vært arbeidet med er agitasjon blandt veiarbeiderne, og denne har også bragt nogen resultater.

Veianleggene er nu et stort felt for organisering, men arbeidet faller meget tungt. For det ene av den grunn at arbeiderne er spredt på store strekninger og tildels i så lite antall at man ikke finner muligheter for å samle medlemmer nok til en levedyktig forening. Dernæst fordi denne gruppe arbeidere er underlagt særlig slette lønnsvilkår, så de av den grunn vegrer sig, idet kontingentspørsmålet spiller en for stor rolle. (For øvrig henvises til avsnittet agitasjon.)

Ved årsskiftet råder der sterk spenning, man venter nye store angrep fra arbeidsgivernes side. Angrep som tar sikte på å berøve arbeiderne de fordeler de gjennom sin organisasjon ved møisommelig arbeide og store ofre har tilkjempet sig.

Hovedstyret.

Ved årets begynnelse bestod hovedstyret av følgende:

Johs. M. P. Ødegaard, J. Eikefjord, A. Ahlstrand, Hans Røste, Ole P. Bonde, Gustav Sundbye, Nic. Eggen, Konrad Botten, Johan Fagerlien, Kristian Moljord, Hans Moen, Albert Karlsen og Kristian Henriksen.

Efter landsmøtet fikk hovedstyret sådan sammensetning:

Johs. M. P. Ødegaard, J. Eikefjord, Hans Røste, Anton Granerud, Lars Løkkebø, Konrad Karlsen, Kristian Moljord, Konrad Botten, Aksel Selbo, Albert Karlsen, Kr. Henriksen, Magnus Magnussen og Karlot Knøsberg.

Hovedstyret har avholdt 6 møter i året.

Forretningsutvalget.

Forretningsutvalget bestod ved årets begynnelse av Johs. M. P. Ødegaard, J. Eikefjord, A. Ahlstrand, Hans Røste, Hans Moen. Efter landsmøtet var forretningsutvalgets sammensetning følgende: Johs. M. P. Ødegaard, J. Eikefjord, Hans Røste, A. Granerud, Lars Løkkebø.

Forretningsutvalget har i årets løp avholdt 21 møter og behandlet 140 lønns- og tvistesaker samt 150 saker vedrørende indre organisasjonsspørsmål.

Hovedkontoret.

I årets løp er innkommet til forbundets hovedkontor 2909 almindelige brever, 2082 bankobrever og anvisninger.

I samme tidsrum er avsendt 5759 almindelige brever, 570 bankobrever og anvisninger, 551 telegrammer og 1779 trykksaker og pakker.

Kvartalsrapporten «Arbeidsmanden» er utkommet med et gjennomsnittlig opplag av 8000 ekspl.

Landsmøtet.

Det 15. landsmøte avholdtes i Folkets Hus, Oslo, 1—7 juni 1925.

Der var fremmøtt 81 representanter fra avdelingene, hovedstyrets medlemmer, industrikomiteén for grube- og anleggsgruppen, sekretæren for Nord-Norge samt 1 representant for revisoréne.

Likeledes møtte representanter for Svensk Grov- og Fabriksarbe-
fareförbund og Svensk Gruvindustriarbetareförbund, tilsammen 102 representanter. —

Til *dirigenter valgte*: Gustav Sundbye, Trondhjem, og Kr. S. Tamnæs, Verma.

Til *sekretærer valgte*: Hans Moen, Oslo, Aksel Selbo, Røros, Magnus Guldbakke, Numedal, og Birger Røtnes, Flåmsdalen.

Til *Valgkomité valgte*: Konrad Karlsen, Kirkenes, Martin Olsen, Sulitjelma, Jakob Hagen, Nordlandsbanen, Nic. Eggen, Trondhjem, L. K. Lillevold, Ålen, Røros, Nils Bakken, Oslo, Simon Simonsen, Sørlandsbanen, Aug. Magnussen, Vestlandet, og Karlot Knøsberg, Hedmark.

Til *budgettkomité valgte*: Ingv. Løgavlen, Foldalen, Kr. Henriksen, Nore. Gustav Flygt, Sulitjelma, Halvor Jubskås, Sørlandsbanen, og Ernst Hansen, Oslo.

Til *protokollkomité valgte*: Aksel Nævervei, Mo i Ranen, Peder Vestad, Alvdal, og J. Dragseth, Klæbu.

Til *medlemmer av forretningsutvalget valgte*: Johs. M. P. Ødegaard, formann, J. Eikefjord, næstformann, Hans Røste, Oslo, Anton Granerud, Oslo, og Lars Løkkebø, Røyken.

Til *kasserer valgte* A. Ahlstrand, som dog ikke blir medlem av forretningsutvalget på grunn av den besluttede innskrenkning i antallet av forretningsutvalgets medlemmer.

Til *øvrige medlemmer av hovedstyret valgte*: Albert Karlsen, Sørlandsbanen, M. Magnussen, Flåmsbanen, Konrad Botten, Nordlandsbanen, Konrad Karlsen, Kirkenes, Kristian Henriksen, Nore, Aksel Selbo, Røros, Kr. Moljord, Sulitjelma, og Karlot Knøsberg, Hedmark.

Suppleanter til forretningsutvalget: Nils Bakken, Oslo, Sigurd Tangen, Kongsberg, og Ole A. Berg, Åmotd på Modum.

Suppleanter til hovedstyret: Henrik Garten, Løkken, Peder Vestad, Alvdal, H. O. Jubskås, Sørlandsbanen, Jakob Hagen, Nordlandsbanen, O. Frøistad, Nore, og Aug. Magnussen, Odda.

Til *medlemmer av Landsorganisasjonens representantskap valgte*: J. Eikefjord, Oslo, Albert Karlsen, Sørlandsbanen, Hans Moen, Oslo og Nic. Eggen, Trondhjem.

Suppleanter til representantskapet: H. Garten, Løkken, Kr. Henriksen, Nore, Birger Røtnes, Flåmsbanen.

Agitasjonen.

I årets løp har man fortsatt med agitasjonsarbeidet i den utstrekning som tiden og økonomien har tillatt, ved utsendelse av agitatorer fra forbundet og samarbeide med avdelingene og distriktsorganisasjonene.

Det som har tiltrukket sig den sterkeste oppmerksomhet er veianleggene, men det er også et besværlig felt å arbeide på av den grunn at arbeidsstyrken er så spredt over det hele land. Arbeidet har gått ut på å komme til en ordening ved de større hovedveianlegg, hvor arbeidsforholdene er mest stabile og samler den største arbeidsstyrke.

Agitasjonen har vært drevet på Østlandet, Sør-Trøndelag, Hedmark og delvis i Vest-Finnmarken. Til tross for de mange vanskeligheter, har arbeidet gitt ganske gode resultater. I Vestfold fylke har man fått foreninger ved de anlegg som beskjeftiger så mange arbeidere at det har vært muligheter for å få en forening. På Hedmark har man stif-

tet foreninger på en rekke steder. Likeledes i Vest-Finnmarken har samarbeidet med distriktsorganisasjonen bragt gode resultater.

Efterhvert som man har fått organisasjonen i stand ved veianleggene har man optatt forhandlinger med veimyndighetene om forbedring av lønnsforholdene, og i flere tilfelle har det lykkedes å få hevet forskuddslønnen med fra 0.10 til 0.20 pr. time.

På grunn av det store område veianleggene er spredt over, tar det megen tid for å bringe på det rene hvilke steder mulighetene er tilstede for organisasjon, derfor tar det også lang tid før man kan opnå et såpass gunstig resultat at organisasjonen virkelig kan bli en maktfaktor som er i stand til å by medlemmene særlig synbare resultater.

Organiseringen vanskeligjøres også derved at meget av veiarbeidet emu drives som avhjelp av arbeidsløsheten, og myndighetene er steile når det er tale om å bedre lønsvilkårene.

I årets løp er anvendt kr. 15,791.90 til agitasjon.

De skandinaviske forbindelser.

I likhet med tidligere år har forbundet vært representert ved de forskjellige broderforbunds kongresser.

Svensk Grov- og Fabriksarbeidareförbund avholdt kongress i Stockholm den 23—29 august. Som representanter fra Norsk Arbeidsmandsforbund møtte kasserer A. Ahlstrand og Anton Granrud.

Dansk Arbeidsmandsforbund avholdt kongress i København den 6—20 september. Som representanter møtte kasserer A. Ahlstrand og Johs. M. P. Ødegaard.

Beretning fra sekretæren i Nord-Norge for 1925.

I fjoråret reiste jeg i ca. 200 dager. Deltok i en rekke forhandlingsmøter og holdt mange foredrag og stiftet flere nye foreninger.

Den lengste tid opholdt jeg mig sydpå, der deltok jeg i en rekke forhandlinger i Oslo og omegn og forberede forhandlingene for Kings Bay og deltok i disse.

Jeg drev agitasjon for forbundet på Sørlandet blandt veiarbeiderne der, men grunnet årstiden fikk jeg ikke stiftet så mange foreninger som der var muligheter for å stifte i sommermånedene.

Jeg var borte fra Nord-Norge fra februar til utgangen av juni. Siden jeg kom nordover igjen har jeg vært ute på reise delvis for Arbeidernes faglige Landsorganisasjon, Bygningsarbeiderforbundet og Arbeidsmandsforbundet.

Efter landsmøtets beslutning opphørte Nord-Norges sekretærstilling fra utgangen av september måned efter at den har vært opprettholdt i 17 år, og av den tid har jeg innehatt stillingen i 9 år.

Det var mest omlegningen av fagorganisasjonen som bevirket stillingens inndragelse, og økonomiske årsaker som talte for ophevelsen.

Dog ligger forholdene således an i Nord-Norge, at Arbeidsmandsforbundet fremdeles kan være det største forbund i landsdelen, og det er sannsynlig, at det vil være forholdet i mange år fremover.

Fr. A. Strøm.

Statens anlegg.

I forretningsutvalgsmøte den 21 januar 1925 blev spørsmålet angående revisjon av minstelønnsbestemmelsene ved statens anlegg behandlet. Man fant at saken hadde så stort omfang at den burde forelegges hovedstyret til behandling. Som følge herav besluttet hovedstyret sammenkalt til møte den 3 februar. Der forelå forslag fra Oslo og Omegns Jernbanearbeiderforening om at der burde stilles krav til Staten bl. a. om at minstelønnen blev forhøiet fra kr. 1.20 til kr. 1.75 pr. time.

Industrikomiteén hadde behandlet saken og fremla for hovedstyret følgende forslag:

1. Industrikomiteén henstiller til hovedstyret for N. A. F. å inngå til ledelsen for Statens anlegg med krav om at minstelønnen forhøies fra kr. 1.20 til kr. 1.50 pr. time.

Forslaget forelegges foreningene til uttalelse og deres svar må være forbundet i hende innen 20 ds.

2. Samtidig anmodes om foreningenes mandat til å varsle arbeidsstans. Hvis sådant mandat erholdes, tilstilles hovedstyret for statsbanene ovenstående krav om forhøielse av minstelønnen med anmodning om forhandling innen 20 mars d. å.

Er ikke sådan forhandling kommet i stand innen denne dato, varsles arbeidsstans til 31 mars d. å.

3. Med hensyn til revisjon av reglementets bestemmelser finner industrikomiteén å måtte fraråde at der stilles forslag herom denne gang.

Det er industrikomiteéns forutsetning at reglementet gjøres gjeldende ved utvidelse og etterarbeide ved anleggene.

4. Angående aksjonsplanen vil industrikomiteén uttale: Å skissere en bestemt aksjonslinje er på det nuværende tidspunkt meget vanskelig, men man går ut fra at ledelsen til enhver tid har sin oppmerksomhet henvendt på en eventuell utvidelse av konflikten.

5. Industrikomiteén vil henstille til hovedstyret for N. A. F. å fatte beslutning om: På grunn av den påtenkte aksjon ved Statens anlegg optas ikke medlemmer i forbundet efter 15 mars iår.

All kontingentrestanse må også være ordnet innen nevnte dato.

Hovedstyret behandlet saken inngående og det besluttet å nedsette en redaksjonskomité for å komme med forslag i sakens materie. Som komité valgtes H. Røste, Nic. Eggen og Albert Karlsen.

Komiteén fremla forslag så vel til forandring av reglementets bestemmelser og til en eventuell aksjonsplan. Komiteéns forslag som blev enstemmig vedtatt, var sålydende:

Forhøielse av forskuddsbetalingen ved Statens anlegg.

Å inngå til ledelsen for Statens anlegg med krav om at minstelønnen forhøies fra kr. 1.20 til kr. 1.50 pr. time.

Forslaget forelegges foreningene til uttalelse og deres svar må være forbundet i hende innen 1 mars.

Reglementet gjøres gjeldende ved utvidelse og etterarbeide ved anleggene, uansett om arbeidet utføres for driftens regning.

Aksjonsplan.

1. Det fremsatte krav oversendes Hovedstyret for Statsbanene med anmodning om forhandling eller svar innen 31 mars d. å. Er forhandling ikke optatt eller et imøtekommende svar ikke foreligger innen nevnte dato, opsiges plassene med 6 dagers varsel fra 15 april. Opsigelsen gjelder alle arbeidere ved Statens regulerings- og jernbaneanlegg, samt utvidelse av stasjoner og annet ombyggningsarbeide.
2. Samtidig med at kravet oversendes Hovedstyret for Statsbanene stilles der krav til sekretariatet for Arbeidernes faglige Landsorganisasjon om at det lønnskrav som er fremsatt av arbeiderne ved Statens anlegg, fremmes og ordnes i forbindelse med lønnskrav eller tariffrevisjon i de industrier som arbeidskjøperne og den kapitalistiske stat har størst interesse av å holde gående.

Hvis lønnskrav eller tariffrevisjon i disse industrier ikke kan fremmes på samme tid som kravet fra arbeiderne ved Statens anlegg, henstilles til sekretariatet å erklære sympatistreik for derved å foranledige en hurtig og på samme tid tilfredsstillende løsning av anleggsarbeidernes berettigede krav.

Forsåvidt man ikke ved nærværende reglementsrevisjon opnår at etterarbeide m. v. kommer inn under reglementet, blir der å reise krav under forhandlingene om at der for arbeide, som på grunn av sin art ikke kan utføres på akkord, betales en timelønn som motsvarer akkordfortjenesten ved anleggene. —

Formannen fremsatte følgende forslag:

1. Med hensyn til de parceller, som nu drives som nødsarbeide, blir spørsmålet om deltagelse i konflikt å avgjøre særskilt av angjeldende arbeidere.
2. Hovedstyret er av den opfatning, at man ved nærværende krav om forandringer i reglementets bestemmelser ikke kan stille særskilt krav om nødsarbeidets avskaffelse, forsåvidt det møter motstand fra myndighetene, som kan foranledige konflikt på dette spørsmål, idet man ikke kan anse det mulig under de nu rådende forhold å makte denne oppgave, da det viser sig at både de lokale myndigheter og de interesserte arbeidere stiller sterke krav om igangsettelse av arbeide for avhjelp av arbeidsledigheten.

Disse bestrebelsener resulterer i at myndighetene igangsetter nødsarbeide ved anleggene og er forsåvidt også det arbeide som kan anvises av myndighetene, når det skal utføres for offentlige midler.

I henhold til hovedstyrets beslutning tilskrev vi Hovedstyret for Statsbanene den 4 mars således:

Ad minstelønnen ved Statens anlegg.

Vi tillater oss herved å fremkomme med krav til det ærede hovedstyre om at minstelønnen for Statens anleggsarbeidere forhøies fra kr. 1.20 pr. time — den nuværende — til kr. 1.75 pr. time med bibehold av det nuværende familietillegg.

Hovedstyret vil muligens steile ved vårt krav, men der må tas i betraktning at foruten leveomkostningenes stigning har anleggsarbeiderne et helt år arbeidet uten nogen forhøielse av sine lønninger, hvilket den øvrige arbeiderklasse i landet har erholdt i større eller mindre utstrekning.

Nogen forandringer i de reglementariske bestemmelser vil der ikke bli krevet, men derimot ser vi oss nødsaget til å stille krav om at reglementet gjøres gjeldende ved etterarbeide uansett om arbeidet utføres for driftens regning.

Vi vilde sette overmåte stor pris på om forhandlinger om dette vårt krav kunde påbegynnes snarest og senest innen utgangen av inneværende måned. —

Først i skrivelse av 4 april fikk vi meddelelse fra hovedstyret at departementet var villig til å opta forhandlinger om det av oss reiste spørsmål og at sådanne forhandlinger kunde begynne 16 april. Hovedstyrets svar var sålydende:

Arbeidsreglementet.

Deres skrivelse av 4 mars 1925.

Spørsmålet om optagelse av forhandlinger om forhøielse av forskuddsbetalingen og utvidelse av arbeidsreglementets virkeområde har vært forelagt for departementet og i henhold til dettes svar av 28 mars 1925 meddeles herved, at man ikke har noget imot å konferere om de nevnte ting.

I den anledning går man ut fra at første konferanse finner sted på banedirektørens kontor torsdag den 16 april førstkommende kl. 12.

For generaldirektøren

Otto Aubert.

O. I. Willock.

Protokollen fra disse forhandlinger inntas her:

År 1925 den 16 april holdtes møte på banedirektørens kontor av representanter for Norsk Arbeidsmandsforbund og for Statens anleggsdrift.

For arbeiderne møtte:

Sekretær Eikefjord og Ole A. Berg for forbundet. A. Karlsen for Sørlandsbanen, Hans Røste for Oslo og omegn, N. Eggen for Trondhjems stasjonsarrangement og Størenbanen, O. Bjerke for Sunnan—Grong, K. Henriksen for Nore Kraftanlegg og B. Røtnes for Vestlandsbanene.

For Staten møtte:

Overingenøren Collett Vogt og Baalsrud for vassdragsvesenet og overingenøren Støren og Willock for jernbanen.

Arbeidernes representanter motiverte det foreliggende krav om forskuddslønnens forhøielse og kravet om utvidet område for reglementet.

Statens forhandlere meddelte at de ikke kunde anbefale at reglementet gjøres gjeldende for etterarbeider ved driften. Videre fremholdt de, at det under de forestående videre forhandlinger vilde bli gjort krav om

gjennomførelse i store trekk av de samme forandringer i arbeidsreglementet, som blev fremholdt under fjorårets forhandlinger.

Angående forskuddslønnen vilde Statens forhandlere søke en konferanse på høiere hold for å få nødvendig direktiv.

Arbeidernes representanter meddelte, at de ikke hadde forutsatt at reglementet skulde optas til revisjon under de nu forestående forhandlinger.

I møte den 22 april 1925, hvor de samme representanter møtte, meddelte Statens forhandlere at i henhold til nu foreliggende meddelelse kan Regjeringen ikke gå med på nogen forhøielse av forskuddsbetalingen. På den annen side kan Regjeringen gå med på at det nu gjeldende arbeidsreglement fremdeles inntil videre forblir gjeldende, idet man som ved tidligere leilighet fremholdt, forbeholder sig adgang til å gjennomføre en revisjon av dette når tidspunktet herfor finnes beleilig.

Arbeidernes representanter uttalte at de ikke kunde gå med på Statens forhandlers forslag om prolongasjon av bestemmelsene om forskuddslønn, hvorefter forhandlingene avsluttedes uten at enighet opnåddes. —

Oslo, 22 april 1925.

Ifølge hovedstyrets beslutning hadde saken vært forelagt foreningene til behandling, og resultatet herav gav forretningsutvalget fullmakt til å varsle arbeidsstans i tilfelle man ikke opnådde et antagelig resultat ved de førte forhandlinger.

Som følge av at forhandlingene blev resultatløse blev der varslet arbeidsstans den 24 april.

Riksmeglingsmannen overdrog saken til kretsmeglingsmann Stabell, som nedla forbud mot arbeidsstans den 25 april og innkalte straks til meglings.

Under meglingsmøtet møtte foruten forbundets formann og næstformann Nic. Eggen, Alb. Karlsen, Chr. Henriksen, O. Bjerke og H. Røste. For Staten de samme som under forhandlingene.

Under meglingsmøtet reiste arbeidernes representanter spørsmålet om at reglementet også skulde gjøres gjeldende for «etterarbeide og utvidelser ved driften». Hertil svarte Statens forhandlere at de måtte ha 8 dages utsettelse for å undersøke den sak nærmere.

Forhandlingsutvalget var imidlertid enige om ingen utsettelse og man besluttet å kreve meglingsmøtet sluttet og varsle arbeidsstans til 9 mai. Arbeidsstans trådte i kraft denne dato ved Nordlandsbanen med sidelinje Namsos—Grong, Trondhjems stasjons utvidelse og etterarbeide ved Størenbanen, Raumabanen, utvidelse ved Oslo stasjon, Ljanslinjen, Grefsen—Bestumbanen, Drammensbanen, Hen—Finsandbanen, Sørlandsbanen med sidelinje til Kragørø, etterarbeide Akerhaugen—Tinnoset, Flåmbanen, Voss—Eidebanen og Vossebanens ombygning.

Da kravet også gjaldt krafthanlegget ved Nore blev der varslet arbeidsstans dersteds.

Når undtas endel kluss ved Drammensbanen og Størenbanen var arbeidsstansen helt effektiv ved samtlige anlegg. Da konflikten hadde på-

gått i 4 uker blev der av Riksmeglingsmannen, advokat Voss, innkalt til fortsatt meglingsmøtet den 3 juni. Meglingen pågikk således under landsmøtet.

Statens representanter meddelte under meglingsmøtet at de ikke hadde mandat til å gå med på nogen forhøielse av minstelønnen.

Arbeidernes representanter meddelte til Riksmeglingsmannen at organisasjonen ikke kunde gå med på en avslutning av overenskomstene for Norsk Hydro og Oslo kommunes vedkommende undtagen der også blev en ordning for anleggenes vedkommende.

Efter dette holdtes konferanser med arbeidsministeren og den samlede regjering.

Meglingsmannen meddelte at Regjeringen fastholdt kravet om innførelse av de nye feriebestemmelser og prolongasjon av minstelønnssetningene. Efter nye konferanser gikk Regjeringen med på en forhøielse av minstelønnen med 10 øre pr. time, men krevet fribillettenes antall for ungdomskarer redusert fra 2 til 1 pr. år og at de nye feriebestemmelser blev innført. I overensstemmelse hermed fremsatte så Riksmeglingsmannen sådant forslag:

1. Den i 1922 fastsatte forskuddsbetaling i akkord forhøies inntil videre med kr. 0.10 pr. time, jfr. jernbaneanleggenes sirkulære nr. 39, punkt e
2. Arbeidsreglementets § 16 skal lyde således:

Frier.

- a) Enhver arbeider tilkommer en årlig ferie av 12 virkedager med ferielønn i henhold til efterfølgende bestemmelser.
Ferien kan anordnes enkeltvis eller som fellesferie efter arbeidsbestyrerens bestemmelse.
- b) Ferien bør som regel gis som sommerferie i tidsrummet 15 mai til 15 september. Hvis det er påkrevet av hensyn til arbeidsdriften, kan arbeidsbestyreren henlegge ferien til en annen årstid. Arbeiderne skal på forlangende gjøres bekjent med grunner til en sådan bestemmelse. Den nærmere fastsettelse av den enkeltes ferie eller en fellesferie tilligger arbeidsbestyreren. Arbeidere som deltar i en fellesferie tilkommer ferielønn i den utstrekning som den er optjent.
- c) Enhver arbeider som har vært ansatt ved Statens anlegg i et sammenhengende tidsrum av 4 uker, godskrives ferielønn fra tiltredelsesdagen.
- d) Ferielønnen beregnes av forskuddsbetalingen med tillegg av 40 pct. multiplisert med 5 pct. av det av hver enkelt arbeider utførte antall arbeidstimer i ferieåret, som regnes fra 15 mai det ene år til 15 mai det neste år.
Ferielønnen utbetales ved feriens begynnelse.
- e) Når en arbeider slutter eller overflyttes utleveres der ham et bevis med opgave over eventuelt optjent, men ikke utbetalt ferielønn. Beløpet kan først kreves utbetalt 1 september, med mindre han i mellomtiden får ferie ved den tilflyttede avdeling eller ved et annet anlegg eller bedrift.
- f) Ferielønn utbetales ikke under streik eller lockout.

Arbeidsreglementets § 17 skal lyde således:

§ 17. *Fribefordring på statsbanene.*

Ved overflytning fra et offentlig anlegg til et annet erholder arbeidere fribefordring på statsbanene samt fri jernbanefrakt for sitt imbo samt lønn for reisedager. Gifte arbeidere får ved overflytning også fribefordring for hustru og barn under 18 år.

Lønnen beregnes på samme måte som ovenfor for ferier bestemt og utbetales av det anlegg, hvorfra vedkommende arbeider overflyttes. Arbeidsbestyreren ved dette anlegg bestemmer reisedagenes antall etter samråd med vedkommende arbeider.

Videre får gifte arbeidere som har arbeidet ved samme anlegg de siste 12 uker i sammenheng 3 fribilletter¹⁾ (frem og tilbake) for sig eller familie i kalenderåret. Ugifte arbeidere som har oparbeidet rett til ferielønn for 6 dager får 1 fribillet i kalenderåret som må benyttes til jul, påske, pinse eller feriereiser. Hvor det er en velferdssak for vedkommende, såsom ved sykdom i familien eller lignende, kan dog billetten også benyttes til andre tider.

Ved skiftning av arbeidsplass ved samme anlegg eller anleggsavdeling utreder anlegget flytningsomkostningene samt lønn (beregnet som for ferier bestemt) for den tid som må medgå til flytningen. Denne tid fastsettes av arbeidsbestyreren etter samråd med vedkommende arbeider.

Forsåvidt nogen arbeider overføres og ha overdratt sin fribillett til andre mister han sin rett til fribillett for et tidsrum av inntil 3 år. Herom gjøres anmerkning i arbeidsboken.

Protokolltilførsler.

1. Arbeidernes forhandlere uttalte på foranledning at det ikke har vært deres forutsetning at forskuddslønnens forhøielse med 10 øre innebærer en tilsvarende forhøielse av akkordprisene i sin almindelighet.
2. Foranstående § 16 *ferier* gjelder for 1926 og følgende år.

Med hensyn til ferie for inneværende år 1925 forholdes overensstemmende med hittil gjeldende bestemmelser i reglementet.

Riksmeglingsmannens forslag blev omsendt til behandling. Ved avstemningen avgas 1111 stemmer, derav stemte 207 imot forslaget og 904 for. Hermed var forslaget vedtatt og arbeidet blev straks gjenoptatt ved samtlige anlegg.

Hovedbanen.

Arbeiderne ved Hovedbanen blev organisert i tilslutning til Oslo og Omegns Jernbanearbeiderforening. Næsten samtidig blev der stiftet en forening, som hadde sitt virkefelt fra Lillestrøm og opover.

I skrivelse av 10 august stillet foreningen krav om en timelønn av kr. 1.80, feriebestemmelser som ved Statens anlegg samt 14 daglig lønning.

Fra Hovedbanens Jernbanearbeiderforening forelå også lønnskrav på

¹⁾ Herved forståes 3 voksne billetter. Vedkommende kan istedenfor voksne billetter erholde barnebilletter til samlet verdi lik 3 voksne billetter.

kr. 1.60 pr. time. Man blev da enige om å stille et felleskrav til Hovedbanen. Kravet omfattet 200 arbeidere, hvorav 175 organisert.

Den 28 august tilskrev vi Hovedbanens distriktschef med anmodning om forhandling angående det reiste krav. I skrivelse av 30 august fra Hovedbanen, mottok vi meddelelse om at jernbanen ikke kunde opta de forønskede forhandlinger, idet der vilde bli innskrenkning til høsten.

Saken blev på ny forelagt arbeiderne, som i skrivelse av 5 september gav forbundet mandat til å varsle arbeidsstans. I henhold hertil blev det varslet arbeidsstans til 10 s. m. Der blev nedlagt forbud mot arbeidsstans og innkalt til megling 11 september for kretsmeglingsmann Stabel. Meglingen førte imidlertid ikke til noget resultat og meglingsmannen fant heller ikke å kunne fremsette noget forslag. Saken blev så forelagt arbeiderne til ny behandling. Det vedtoges på møte med stort flertall å stille saken i bero.

Elektrifiseringen Drammen—Kongsberg.

Arbeiderne ved Drammen—Kongsberg elektrifiseringsarbeide organiserte sig i juni måned og stillet straks lønnskrav. Vi henvendte oss i skrivelse 25 juni til Drammens distrikt med krav om at reglementet for Statens anlegg blev gjort gjeldende ved dette arbeide.

Distriktschefen avslo imidlertid dette.

Foreningens tillitsmenn hadde så en konferanse med distriktschefen og blev herunder enige om et familietillegg av 10 øre for første forsørgede og 5 øre for hver av de andre der has til forsørgelse. 6 dagers ferie efter 6 måneder og 12 dager efter 1 års tjeneste.

Statens impregneringsanstalt, Hommelvik.

Statsbanene lar opføre en impregneringsanstalt i Hommelvik. Den opføres for driftens regning under Trondhjems distrikts administrasjon.

Ved arbeidets igangsettelse blev arbeiderne overlevert det gjeldende reglement for Statens anlegg og bestemmelse om familietillegg. Arbeiderne gikk ut fra at de hadde krav på hvad reglementet inneholdt bestemmelse om. Jernbanen på sin side fremholdt at det var en inkurie at arbeiderne hadde fått dette reglement utlevert og gikk med på å etterbetale familietillegget til utgangen av november 1924. Arbeiderne mente sig fremdeles berettiget til familietillegg, og ved nye forhandlinger med jernbanen blev tiden forlenget til 27 januar 1925, idet reglementet denne dato blev trukket tilbake og arbeiderne fikk beskjed om at de samme bestemmelser som er gjeldende for driften også er gjeldende ved impregneringsanstalten.

Ekstraarbeiderne Oslo—Sandvika.

De arebidere som er beskjeftiget ved sikringsanlegget Oslo—Sandvika er organisert i tilslutning til avdeling 21. Arbeiderne stillet krav om opprettelse av overenskomst eller reglement, men Drammens distrikt, hvorunder disse arbeidere sorterer, kom bare med utflukter, og man så sig derfor nødt til å varsle arbeidsstans. Kravet omfattet 27 arbeidere, samtlige organiserte. Plassene blev opsagt til fratredelse 30 mai.

Protokollen fra møtlingen er sålydende:

År 1925 den 20 mai holdtes møte i justisbygningen. Etter innkallelse møtte:

- a) D'hr. overing. Willoch og Haasted.
- b) D'hr. Eikefjord og Johansen.

Meglingsmannen fremla: Skrivelse fra Arbeidsmandsforbundet av 18 ds. med 1 bilag.

Man påbegynte drøftelsen av konflikten.

Nytt møte holdes torsdag den 28 mai kl. 10 formiddag.

Kl. 3—4 $\frac{1}{4}$ em.

P. L. Stabel.

Aar 1925 den 28 mai fortsattes forhandlingene i samme lokale. Til stede:

- a) Overing. Willoch, Haasted og Henriksen.
- b) D'hr. Eikefjord og Johansen.

Efterat saken ytterligere var drøftet enedes man om at representanter for vedkommende arbeidergrupper konferer direkte med distriktschefen angående de foreliggende spørsmål. I påvente herav utstår meglingsforhandlingene.

Kl. 10—12.

P. L. Stabel.

År 1925 den 2 juli holdtes møte i justisbygningen. Etter innkallelse møtte:

- a) Overingeniørene Haasted, Fuglesang og Willoch.
- b) D'hr. Eikefjord og Johansen.

Efterat saken på ny var drøftet fremsatte meglingsmannen følgende forslag til løsning av konflikten:

Timelønnen skal inntil videre være kr. 1.40 — en krone og firti øre.

For øvrig gjelder følgende bestemmelser:

1.

Linjearbeiderne inntas av banemesteren som bestemmer vedkommendes arbeidssted. Forflytninger kan beordres uten at vedkommende arbeider derfor har krav på nogen særskilt godtgjørelse.

2.

Den ordinære arbeidstid er 48 timer pr. uke. Med hensyn til arbeidssdagens plassering innen døgnet og arbeidstidens fordeling innen arbeidssdagen gjelder den for det faste linjepersonale fastsatte ordning.

3.

For overtidsarbeide, hvorved forståes arbeide som forlanges utført utenfor den ordinære arbeidstid etter endt arbeidssdag, betales overensstemmende med gjeldende bestemmelser, jfr. sirkulære 401/24.

4.

Arbeidere som har arbeidet i et sammenhengende tidsrum av 6 måneder erholdt 6 dages ferie med lønn. Etter 12 måneders sammenhengende arbeidstid: 12 dager.

5.

Med hensyn til fribefordring på Statsbanene befølges de til enhver tid gjeldende bestemmelser.

6.

Ved antagelsen utferdiges antagelsesbevis, hvori bl. a. angis opsigelsesfristen. Denne er i almindelighet 14 dager.

For arbeider av forbigående art — dog ikke over 2 måneders varighet — er der ingen opsigelse.

Partene erklærte å ville forelegge forslaget til uttalelse for sine mandanter.

Svar angående forslaget vedtagelse eller forkastelse meddeles i meglingsmøte torsdag den 7 juli kl. 3 em.

P. L. Stabel.

Forslaget blev vedtatt med 19 mot 2 stemmer. Arbeidsstans varte fra 20 juni til 13 juli.

Vossebanens ombygging.

Arbeiderne ved Vossebanen deltok i anleggskonflikten. Da arbeidet blev gjenoptatt og arbeiderne fikk sin ferie, var der 3 mann som tok arbeide hos en privatmann under ferien. Der gikk flere arbeidsledige på den tid som godt kunde ha utført dette arbeide.

Forretningsutvalget har uttalt at en slik optreden av organiserte arbeidere er grunn til eksklusjon. Imidlertid har vi ennu ikke mottatt foreningens beslutning i saken.

Nordlandsbanen. — Forskjellige tvister.

I 1924 opstod der tvist i et akkordlag, idet det nektet å arbeide sammen med en streikebryter ved navn Severin Andersen, som hadde utført streikebryterarbeide under en konflikt i Fosdalen.

Der søktes forhandling, men uten resultat. I laget arbeidet også 3 mann som var medlemmer av L. S.

Konflikten pågikk inntil der kom en meddelelse i «Alarm» om at den var hevet. Meddelelsen som var undertegnet aksjonsutvalget, kjente ikke P. O. Moen som medlem av aksjonsutvalget noget til. Det er heller ikke opplært hvorfra «Alarm» har mottatt meddelelsen.

Der opstod en tvist ved 4. avdeling, Nordlandsbanen, angående et akkordoppgjør.

Et akkordlag bestående av 6 mann, hvorav 3 var medlemmer av vårt forbund og 3 av L. S. hadde fått feilaktig oppgjør. De gjorde reklamasjoner, og tillitsmennene i L. S. — hvor lagsformannen var medlem — henvendte sig til avdelingsingeniøren i sakens anledning, men kom tilbake og meddelte at efter de opplysninger de erholdt av ingeniøren skulde laget ha fått sig utbetalt hvad det hadde krav på.

De 3 medlemmer av vårt forbund henvendte sig da til sin forening

som tok sig av saken, og efter konferanse med ingeniøren gikk han med på å etterbetale for 110 m.³ à kr. 9.00 pr. meter.

Men ennu mente laget at det skulde ha betalt for ytterligere 245 m.³. Saken kunde ikke ordnes i mindelighet, hvorfor den blev forlangt avgjort ved voldgift i henhold til § 20 i reglementet for arbeidsordning ved Statens anlegg.

Resultatet fremgår av følgende:

År 1925 den 20 november avholdtes på Formofos i Grong en voldgiftsrett i henhold til § 20 i reglementet for arbeidsordningen ved Statens anlegg å avsi dom i en mellem Sunnan—Grongbanens 4. avdeling og et akkordlag ved ovennevnte anlegg opstått tvist.

Denne tvist gjaldt hvorvidt der var utbetalt for uttatt 245 m.³ fjell i skjæring 136 b for lite ved akkordopgjør 30 juni 1924 et beløp av kr. 2205.00.

Som voldgiftsmenn var til stede forretningsfører Rich. Hansen, Oslo, opnevnt av Norsk Arbeidsmandsforbund.

Overingeniør Korsbrekke, Steinkjær, opnevnt av overingeniøren for Sunnan—Grongbanen.

Lensmann Moe, Grong, opnevnt av distriktets sorenskriver.

Den sistnevnte voldgiftsmann fungerte som rettens formann.

For Sunnan—Grongbanen var til stede avdelingsingeniør Einar Moe. For vedkommende akkordlag fremmøtte sekretær i Norsk Arbeidsmandsforbund J. Eikefjord, samt akkordlagets formann Ole Olsen og Karl Østerberg.

Rettens formann refererte sakens dokumenter, som fremlas under sakens behandling.

Sekretær Eikefjord fremla masseseddel og akkordlagets akkordbok.

Eikefjord fremsatte derpå på vegne av Norsk Arbeidsmandsforbund følgende *påstand*:

1. Anlegget plikter å etterbetale arbeidslaget i skjæring 136 b differansen mellem masseseddelen av 19 mai 1923 og opgjørende, nemlig 245 m.³ efter en pris av kr. 9.00 pr. m.³. tilsammen kr. 2205.00.
2. Sakens omkostninger utreder anlegget.

Avdelingsingeniør Moe fremsatte på anleggets vegne påstand om:

At anleggets opgjørsberegning skulde tas til følge, og at sakens omkostninger pålegges Norsk Arbeidsmandsforbund.

Efterat saken var ferdigprosedert av partene og partene på forespørsel meddelte at de ingen ytterligere opplysninger hadde å gi og efterat sakens dokumenter nøie var drøftet samt de fra begge parter falne uttalelser, vil voldgiftsretten anføre følgende:

Retten går ut fra at en engang utstedt og ikke senere endret masseseddel er å betrakte som en del av akkordavtalen (akkordseddelen). Efter masseseddelen skulde der være 2638 m.³ fjell i livet. Ifølge foreliggende opgjør er der betalt for 2450 m.³ fjell i livet.

De resterende 188 m.³ eller avrundet 190 m.³ er betalt som jord ved opgjør av 29 september 1923. Retten finner derfor at arbeidslaget bør godtgjøres differansen mellem fiellpris og jordpris for nevnte 190 m.³. Differansen er kr. 6.00 pr. m.³.

Rettens medlem Rich. Hansen vil under subsidiaer tilslutning til foranstående ha bemerket, at forutsetningene for akkordarbeidet ved anleggene må være at arbeiderne kan stole trygt på at de blir utlønnet efter den utstedte akkordseddel og at de derfor også i dette tilfelle med god grunn kunde påstå å få opgjort efter de en gang opgivne masser.

Kjennelse.

1. Jernbaneanlegget utbetaler til arbeidslaget et tillegg til det tidligere opgjør stort *kr. 1140.00.*
2. Honoraret til voldgiftsretten fastsettes således:
Formannen, lensmann Moe kr. 100.00, forretningsfører Rich. Hansen kr. 150.00 og overingeniør Korsbrekke kr. 150.00.

Hertil kommer skyss- og kostgodtgjørelse for rettens medlemmer. Jernbaneanlegget utreder honoraret m. v. til rettens formann og overingeniør Korsbrekke, mens Norsk Arbeidsmandsforbund utreder honorar m. v. til forretningsfører Hansen.

Formofos den 20 november 1925.

Olaf Moe. Rich. Hansen. Arne Korsbrekke

Som det fremgår av dommen gikk rettens medlem Rich. Hansen med på kjennelsen under subsidiaer tilslutning. Grunnen hertil var at der har vært rotet adskillig ved opgjørene.

Laget hadde ikke opbevart akkordsedlene (man hadde kun masseseddelen og akkordboken å holde sig til), og heller ikke var alle opgjørene innført i akkordboken og som følge derav blev forbundets påstand en del misvisende. Det verste var dog at man ikke hadde alle akkordsedler for hånden, så man kunde dokumentere de forskjellige forandringer med hensyn til arbeidets utførelse som anlegget hadde pålagt laget.

Dette gjaldt særlig en akkord hvor laget hadde fjernet 1000 m.³ jord og 40 m.³ fjell utenfor linjen, altså utenfor det parti som masseseddelen omfatter. Som det fremgår av ovenstående er det — som vi har fremholdt tidligere — av den aller største betydning at akkordlagene påser at akkordsedlene er i overensstemmelse med reglementet, og hvis der skal gjøres forandringer med akkordene, at dette blir anført på akkordseddelen.

Namsos—Grong.

Der opstod tvist om et opgjør ved Namsos—Grong, idet akkordlaget mente å ha fått sig ca. kr. 600.00 for lite utbetalt.

Forbundet krevet saken avgjort i henhold til reglementets § 20. Under forhandlingene enedes man om at laget skulde utbetales kr. 300.00, hvorfor saken blev stillet i bero.

Anleggsbudgettet.

I forbundets hovedstyremøte besluttet å gjøre en henvendelse til Stortingets jernbanekomite angående Regjeringens nedskjæring av anleggsbudgettet, som var foreslått av Hovedstyret for Statsbanene. I den anledning oversendtes følgende fremstilling:

Til Stortingets jernbanekomiteé, Oslo.

Ad St.prp. nr. 1, kap. 1201, 3101.

Det er med beklagelse vi har erfaret den store nedsettelse av bevilgningene til jernbaneanlegg for budgettperioden 1925—26.

Da dette spørsmål i høieste grad berører Statens anleggsarbeideres interesser og har betydning for langt videre kretser enn anleggsarbeidernes direkte interesser rekker, tillater vi oss herved å fremkomme med noen bemerkninger.

Stortingsproposisjonens mest fremtredende fenomen er den store differanse mellom Hovedstyret for Statsbanenes forslag og departementets forslag.

Hovedstyrets forslag lyder på kr. 28,662,000.00, mens departementets forslag kun lyder på kr. 17,370,000.00, altså en differanse på over 11 millioner kroner.

Departementet anfører bl. a. som begrunnelse for sitt forslag, at det er et ledd i bestrebelsene for å undgå økning av statsgjelden, men for oss fortoner det sig som en urettferdighet mot anleggsarbeiderne direkte og som en lite samfundsgavnlig handling for øvrig.

I første rekke vil departementets forslag — hvis det blir vedtatt — *øke samfundsondet* — *arbeidsløsheten*, idet der nødvendigvis må foretas større avskjedigelser av anleggsarbeidere, og de arbeidsløse anleggsarbeideres antall kan allerede nu anslås til ca. 2000.

Dette er voksne menn, kvinner og barn iberegnet må tallet settes 3—4 ganger høiere av personer som allerede berøres av arbeidsledighet.

Arbeidsløshetens økning øker den økonomiske depresjon, og på den inåte vil departementets bestrebelsler, efter vår opfatning, virke mot sin hensikt.

Departementets forslag bryter med det prinsipp som ligger til grunn for vedtagelsen av de jernbaneplaner som nu er under fullførelse.

Vi tillater oss å gjengi et avsnitt fra den forsterkede jernbanekomiteés innstilling, s. LXXX 1923, angående nye jernbaneanlegg, sålydende:

«Komiteen skal bemerke, at det vil fremgå av hvad der foreligger, at det er nødvendig for opprettholdelse av en kontinuerlig arbeidsdrift ved jernbaneanleggene å fatte beslutning om nye jernbaneanlegg i år. Komiteen vil anse det for et skjebnesvangert feilgrep, om man nu på grunn av de økonomiske forhold gikk til å stanse eller i større utstrekning til å innskrenke arbeidsvirksomheten ved jernbaneanlegg. Alle er visstnok nu enige om, at det var til stor skade for vårt land, at man i nedgangstiden fra 1882 i ca. 10 år stanset jernbaneanleggsvirksomheten, mens den i våre naboland blev fremmet efter en større målestokk. Således åpnedes i Sverige i dette tidsrum 2382 km. nye baner for drift, i Finnland 936 km. og i Danmark 287 km. En stans eller større innskrenkning nu vilde viselig bli til minst like stor skade for vårt land som dengang. Hensynet så vel til arbeidsløshetsproblemet som til de sterke og berettigede krav på bygging av jernbaner, særlig de store gjennomgangslinjer, tilsier at denne virksomhet holdes oppe. Man ser i en kraftig fremme av våre kommunikasjonslinjer ikke minst på jernbanebyggingens område den beste støtte fra Statens side til fremme av vårt næringsliv og ophjelp av landet

materielt. Man er nemlig av den bestemte opfatning, at den indirekte nytte av jernbanene er så stor at den nasjonaløkonomisk sett skaffer landet gode renter for den kapital som nedlegges deri.

Komiteen er derfor enstemmig kommet til det resultat, at Stortinget i år bør fatte beslutning om en ny jernbaneplan.»

I denne uttalelse fastslår komiteen nødvendigheten av at bygge jernbaner. Stortinget gav sin tilslutning hertil ved vedtagelse av jernbaneplanen av 1923.

Enhver er vel klar over, at den nasjonaløkonomiske verdi av jernbanene ligger i disses fullførelse, og når der i 1923 rådet enighet om at jernbaneplanene *måtte utvides*, er det i år uforståelig at departementet i sitt budgettforslag bryter med dette prinsipp.

Hovedstyret for Statsbanene har efter vår opfatning et riktigere syn på spørsmålet, da Hovedstyrets forslag ikke er særlig lavere enn for inneværende periode.

Men selv hovedstyrets forslag dekker ikke behovet, også det nødvendiggjør innskrenkninger i arbeidsstyrken og dermed medføre øket arbeidsledighet.

Vi vil også gjøre opmerksom på den store utilfredshet med nødsarbeidet ved Statens anlegg, og er det et enstemmig krav fra anleggsarbeiderne at dette avskaffes.

Nærmere begrunnelse herfor må ansees unødvendig, da man tidligere gjentagne ganger har vært inne på dette spørsmål, og er det erkjent fra alle hold at det er en utilfredsstillende måte å drive jernbaneanleggene på.

Vi vil også peke på at dersom departementets forslag blir vedtatt, vil dette fordyre administrasjonen ved anleggene i betraktelig grad. Det medfører hel nedleggelse av parseller både ved Sørlandsbanen og Nordlandsbanen som nu har vært i drift og utstyrt med den nødvendige arbeidsledelse, som vi forutsetter vil forbli ved anleggene.

Det vil selv sagt være meningsløst og lite fordelaktig for Statens anlegg å avskjedige erfarne og veltjente anleggsbestyrere og kontorpersonele som er kjent med anleggsvirksomheten i et langt tidsrum. På den annen side mener vi at det også vil være til stor skade for Statens anleggsvirksomhet å foreta så store innskrenkninger av arbeidsstyrken som departementets forslag vil medføre, idet det vil bevirke at hvis arbeidsstyrken på ny skal økes vil det være vanskelig å skaffe tilstrekkelig antall øvede anleggsarbeidere, og dette er utvilsomt et aktivum som økonomisk sett er av den aller største betydning for Staten.

Når vi har nevnt at hvis departementets forslag blir vedtatt vil dermed administrasjonen fordyres, så skal vi peke på at der for Nordlandsbanen, Mo i Ranen, er overingeniørkontor og 2 avdelingskontorer organisert og står ferdige til å motta en betydelig arbeidsstyrke, mens der i lengere tid kun har vært beskjeftiget ca. 70 mann på nødsarbeide. Det samme forhold er også til stede f. eks. ved Grovane parsellen og Nellaug parsellen, Sørlandsbanen, hvor der tilsammen kun beskjeftiges ca. 200 nødsarbeidere, mens administrasjonsapparatet er i full orden. —

I henhold til foranstående tillater vi oss å henstille til den ærede komité å fremme forslag for Stortinget i overensstemmelse med Hovedstyrets forslag, og at der utover dette beløp stilles de fornødne midler til

administrasjonens rådighet så anleggsvirksomheten kan holdes oppe i samme høide som inneværende budgjettermin.

Regjeringens forslag blev vedtatt og som følge herav inntrådte den arbeidsledighet som er påpekt i henvendelsen til jernbanekomiteén. Forbundets hovedstyre som hadde møte 24—28 oktober, besluttet derfor å henvende sig til Regjeringen angående denne sak. Ved en deputasjon bestående av J. Eikefjord, Albert Karlsen og Anton Granrud, overlevertes følgende skrivelse til Statsministeren:

Til Regjeringen.

Ad arbeidsinnskrenkning ved Statens anlegg.

Efterat Regjeringen hadde avgitt sitt budgjettforslag for Statens anleggsvirksomhet for budgjetåret 1925—1926 fremholdt vi i skrivelse av 12 februar d. å. til Stortingets jernbanekomiteé de vanskeligheter som vilde oppstå forsåvidt Regjeringens budgjettforslag blev vedtatt av Stortinget.

Det viste sig imidlertid at Stortinget fulgte Regjeringens forslag og dermed inntrådte de av oss påpekte vanskeligheter for anleggsarbeiderne, hvis stilling nu dag for dag forverres.

Vi vil atter henvise til følgende uttalelse fra den forsterkede jernbanekomiteés innstilling S. IXXX 1923 sålydende:

«Komiteén skal bemerke, at det vil fremgå av hvad der foreligger, at det er nødvendig for oprettholdelse av en kontinuerlig arbeidsdrift ved jernbaneanleggene å fatte beslutning om nye jernbaneanlegg i år. Komiteén vil anse det for et skjebnesvangert feilgrep, om man nu på grunn av de økonomiske forhold gikk til å stanse eller i større utstrekning til å innskrenke arbeidsvirksomheten ved jernbaneanlegg. Alle er nu visstnok enige om, at det var til stor skade for vårt land, at man i nedgangstiden fra 1882 i ca. 10 år stanset jernbaneanleggsvirksomheten, mens den i våre naboland blev fremmet efter en større målestokk. Således åpnedes i Sverige i dette tidsrum 2382 km. nye baner for drift, i Finnland 936 km. og i Danmark 287 km. En stans eller større innskrenkning nu vilde visselig bli til minst like stor skade for vårt land som den gang. Hensynet til så vel arbeidsløshetsproblemet som til de sterke berettigede krav på bygning av jernbaner, særlig de store gjennomgangslinjer tilsier at denne virksomhet holdes oppe. Man ser i en kraftig fremme av våre kommunikasjonslinjer ikke minst på jernbanebygningens område den beste støtte fra Statens side til fremme av vårt næringsliv og ophjelp av landet materielt. Man er nemlig av den bestemte opfatning at den indirekte nytte av jernbanene er så stor, at den nasjonaløkonomisk sett skaffer landet gode renter for den kapital, som nedlegges deri.

Komiteén er derfor enstemmig kommet til det resultat, at Stortinget i år bør fatte beslutning om en ny jernbaneplan.»

Dette er tiltrådt av Stortinget og må det da være forutsetningen at planen settes ut i livet i overensstemmelse med de her fastslåtte prinsipper.

Ifølge de av oss innhentede opplysninger vil der, hvis det ikke blir foretatt noget ekstraordinært fra Regjeringens side, bli arbeidsledige ved:

Numedalsbanen	ca. 350	arbeidere
Sørlandsbanen	« 400	«
Nordlandsbanen	« 400	«
Oslo østbanestasjons utvidelse	« 100	«
Ljanslinjen	« 40	«
Hovedbanen	« 40	«
Oslo V.—Drammen	« 100	«
Raumabanen	« 150	«

Tilsammen ca. 1580 arbeidere

Ifølge de offisielle meddelelser er arbeidsledigheten i år allerede dobbelt så stor som ifjor og vil med den forestående innskrenkning ved anleggene økes i uhyggelig grad.

Vi er selvfølgelig opmerksom på, at arbeidets art er av den beskaffenhet at man om sommeren kan beskjeftige flere arbeidere enn om vinteren, men den nuværende arbeidsstyrke ved anleggene er allerede så sterkt innskrenket at det efter vår mening er mulig å holde denne i beskjeftigelse også vinteren med arbeide som er egnet dertil.

For Sørlandsbanens vedkommende er det oss bekjent at der er disponible midler som måtte kunne anvendes til arbeiders igangsettelse ved parseller, hvor arbeidet nu er innstillet. Vi vil også peke på at en deputasjon av arbeiderne ved Sørlandsbanen har hatt foretrede for de stortingsvalgte medlemmer av Hovedstyret, Arbeidsdepartementets chef, generaldirektøren, banedirektøren og anleggets overingeniør under deres befaring av Sørlandsbanen i septbr. d. å. og henvises til hr. statsråd Mjeldes uttalelse ved nevnte anledning.

For utvidelse av Oslo østbanestasjons vedkommende skal efter hvad oss er meddelt, arbeidsinnskrenkningen ikke skyldes manglende midler, men at arbeidets fremme hindres ved at de nødvendige planer ikke er ferdig, og ennvidere på grunn av det arbeide som pågår i den såkalte «ruinpark». Disse forhold må efter vår opfatning kunne rettes så det ikke foranlediger arbeidsinnskrenkning.

Likeledes vil vi peke på det avbrutte arbeide ved Grefsen—Bestum-banen som ikke er innstillet på grunn av manglende bevilgninger og at forholdene ligger således an at arbeidet når som helst kan gjenoptas.

Ennvidere vil vi peke på utvidelse av jernbanen Holm—Ski, et arbeide som på grunn av forholdene kan igangsettes straks.

Hvad Nordlandsbanen angår vil vi understreke de sterke henvendelser som er rettet til statsmyndighetene fra de interesserte distrikter om at denne bane må fremmes i det hurtigst mulige tempo. Dette er i høy grad nødvendig også av den grunn at ca. 400 mann ved denne bane nu står umiddelbart foran sin avskjedigelse, og det måtte med litt god vilje kunne igangsettes arbeide ved parsellen Grong—Fiskum.

Det er oss meddelt at de nu allerede foretatte innskrenkninger i arbeidsstyrken er foregått på en meget vilkårlig måte. Det er efter vår opfatning ikke tatt det nødvendige hensyn til de arbeidere som har anleggsarbeide som sin levevei og familieforsørgere. Det bør henstilles til admi-

rustrasjonen at det skjer en forandring heri så de arbeidere som har anleggsarbeide som sin eneste levevei og familieforsorgere ikke avskjediges.

Efter vår opfatning er det statsmyndighetenes plikt i størst mulig utstrekning å opprettholde arbeidsdriften ved anleggene av hensyn til så vel arbeidsledigheten som de sterke og berettigede krav på bygning av jernbaner.

Såfremt den nuværende arbeidsstyrke ikke kan skaffes beskjeftigelse med de bevilgede midler, henstilles til den ærede Regjering å foreta ekstraordinære disposisjoner, så arbeidsinnskrenkning ved anleggene kan undgås.

Aktieselskapet Tyinfaldene.

Dette anlegg er et datterselskap av Norsk Hydro og det har i sine konsesjonsbetingelser bestemmelse om at arbeidet skulde påbegynnes innen en nærmere fastsatt tid. Selskapet fikk imidlertid utsettelse med påbegynnelsen av arbeidet 1 år.

Da arbeidsledigheten meldte sig krevet kommunen med tilslutning av departementet at arbeidet skulde igangsettes.

Selskapet fant antagelig at det måtte forsøke å holde endel arbeide i gang for ikke å miste de verdier det hadde nedlagt ved Tyinfaldene.

Selskapet har ved enhver forhandling angående lønns- og arbeidsbetingelser påberopt sig at dette arbeide nærmest måtte betraktes som et arbeide som var igangsatt for å avhjelpe arbeidsledigheten. Organisasjonen har imidlertid ikke kunnet tilegne sig den opfatning at private aktieselskaper igangsetter arbeide til avhjelp av arbeidsledigheten.

Man forsøkte således å gå til konflikt ved Tyinfaldene i 1922, men det viste sig at selskapet ikke hadde nogen interesse av at konflikten blev ordnet. En konflikt regnes nemlig som force majeure og derved prolangeres konsesjonsbetingelsene.

I inneværende år har der også vært revisjon av overenskomstens bestemmelser, hvor man blev enig om en forhøielse av de gjeldende lønnssetser med 10 øre samt forlengelse av ferien fra 6 til 8 dager. Organisasjonen ved Tyinfaldene er mindre god.

Akersbanene A/S.

I skrivelse av 22 april til Akersbanene A/S blev det stillet krav om forhøielse av forskuddslønnen fra kr. 1.40 til kr. 1.60 pr. time og at der for dagarbeidere fastsattes en timelønn av kr. 2.00 pr. time. Tidligere var forskuddslønnen også gjeldende timelønn for dagarbeide.

Efter gjentagne konferanser blev man den 10 mai enig om et forslag som gikk ut på en forhøielse av forskuddslønnen kr. 1.40 til kr. 1.55 og at samme sats også fremdeles skulde gjelde for dagarbeide.

Arbeiderne aksepterte det fremkomne forslag. Anlegget beskjeftiget 65 arbeidere, hvorav 36 organiserte.

Akershus Elektricitetsverk. Sympatistreik.

Sympatistreiken var iverksatt som følge av konflikten mellem Norsk Elektrikker- og Kraftstasjonsbetjeningsforbund og Akers Elektrisitetsverk, som utbrøt 1 juli 1924. Sympatistreiken trådte i kraft efter sekretariatets beslutning den 18 oktober 1924 og pågikk ved årets begynnelse 1925.

Sympatistreiken omfattet tre medlemmer tilsluttet Norsk Arbeidsmandsforbund. Disse var beskjeftiget i verkets smie og reparasjonsverksted.

Efter gjentagne forhandlinger og megling mellem de direkte interesserte parter avsluttedes konflikten den 5 mars.

Høyer Ellefsen, Eitrheimsneset.

Den 11 mars blev firmaet Høyer Ellefsen og Entreprenørens Landsammenslutning tilskrevet med krav om opprettelse av overenskomst for anlegget på Eitrheimsneset.

I forhandlingsmøte den 2 april fremsatte bedriften og Arbeidsgiverforeningen forslag om at overenskomsten for sten-, jord- og cementarbeiderne skulde gjøres gjeldende.

Ved sakens behandling i foreningen aksepterte denne forslaget.

Norsk Hydro - Frøistulfossanlegget.

I mars måned optoges forhandlinger mellem Norsk Hydro og forbundet om overenskomst for nevnte anlegg. Efter endel forhandlingsmøter viste det sig ikke mulig å komme til nogen enighet og forhandlingene blev avsluttet den 21 mars uten resultat.

Saken blev påny gjenstand for behandling av arbeiderne og besluttedes å opsi plassene til fratredelse 4 april.

Meddelelse om arbeidsoppsigelsen oversendtes Riksmeglingsmannen, som gav kretsmeglingsmannen for Oslo i oppdrag å forsøke megling, og denne satte sig straks i bevegelse for å få meglingen optatt snarest mulig.

Da det således var godtgjort at megling vilde finne sted snarest mulig, blev arbeidsstansen utsatt i påvente av meglingsresultatet.

På grunn av forhold som skyldtes anlegget, blev meglingen først optatt 22 april.

Kretsmeglingsmannen fremsatte forslag gående ut på: Minstelønn i akkord kr. 1.55 og timelønn i dagarbeide kr. 1.65 pr. time.

Til dette forslag knyttet meglingsmannen følgende forutsetning:

«Det er kretsmeglingsmannens forutsetning, at disse satser ingen innflytelse skal øve på akkordsatsene.»

Arbeidernes representanter erklærte på stedet at de ikke kunde anbefale forslaget vedtatt, og ved sakens behandling i foreningen blev forslaget enstemmig forkastet.

Ny megling blev optatt 29 april og avsluttedes 2 mai uten resultat.

Arbeidsstansen inntrådte 4 mai, omfattende 165 arbeidere, hvorav 105 organiserte.

Nu var imidlertid tiden så langt fremskreden at man stod foran tariffrevisjonen for Norsk Hydros øvrige bedrifter, og enighet opnåddes mellom arbeiderne om å gjøre løsningen av tariffen ved Norsk Hydros øvrige bedrifter avhengig av en ordning for Frøistulanlegget.

Den 13 juni avholdtes nytt forhandlingsmøte, hvor man enedes om forslag til ordning av konflikten.

Forslaget gikk ut på, at overenskomstens almindelige bestemmelser samt ferien blir de samme som for Hydros øvrige bedrifter.

Minstelønn for fagarbeidere fastsattes til kr. 1.45 pr. time og for hjelpearbeidere til kr. 1.30 pr. time.

Timelønn for andre arbeidere fastsattes til kr. 1.80, hvilket beløp også betales som forskudd (minstelønn i akkord).

Overenskomstens varighet sattes til 31 desember 1926, dog således at arbeiderne — hvis den offisielle indeks pr. 15 mai 1926 er steget 10 point eller mere over det indekstall som var ved overenskomstens opprettelse — 262 — har adgang til å kreve lønnsatsene revidert.

Forslaget blev godkjent av arbeiderne og arbeidet gjenoptatt 29 juni.

Statens veianlegg.

Efter hvert som organiseringen av veiarbeiderne skred frem søkte man å få forskuddslønnen forhøiet.

I Aust-Agder og Vestfold fylker var forskuddslønnen 80 øre pr. time. Den blev forhøiet til 1 krone pr. time og for Hedmarks vedkommende fra 70 øre til 80 øre pr. time. For Nord-Trøndelags vedkommende blev forskuddslønnen fastsatt til 1 krone pr. time allerede i 1924.

Dessuten har man fått rettet på endel misligheter angående familietillegget, akkordbestemmelsene m. v.

Med hensyn til ferie så har det ikke vært mulig å få denne innført ved Statens veianlegg. Samtlige fylkesveistyrer har uttalt sig for at de faste veiarbeidere bør erholde ferie med lønn, men saken treneres av veidirektøren og organisasjonen er dessverre så dårlig ved veianleggene at man ikke kan sette makt bak kravene.

Jar - Nedre Vold (Ing. Hornemann).

Den 7 januar proklamerte Bærums L. S. arbeidsstans ved dette anlegg som følge av trakassering og andre misligheter ved anlegget.

En av arbeiderne som hadde beskjeftigelse ved anlegget, var tilsluttet Norsk Arbeidsmandsforbund og sluttet arbeidet samtidig med L. S.s medlemmer. Forretningsutvalget besluttet å yde vedkommende understøttelse i henhold til lovens sats.

Understøttelsen varte fra 14 januar til 20 januar 1925.

Hestvedts anlegg (Nesodden).

Den 13 januar blev en akkord som var avtalt mellom nevnte anlegg og et akkordlag avbrutt.

Laget protesterte mot avbrytelsen, idet det påstod sig berettiget til å fullføre akkorden i sin fulle utstrekning.

Under de førte forhandlinger gikk anlegget med på å yde laget en erstatning av kr. 150.00, ikke fordi anlegget vilde erkjenne sin juridiske plikt hertil, men for å opnå en ordning.

Anlegget gikk videre med på at arbeidet skulde gjenoptas så snart det var mulig, efter avtale med laget, men denne ordning vilde laget ikke akseptere.

Saken blev juridisk utredet, for om mulig å finne grunnlag for å reise rettssak mot anlegget, men efter de sakkyndiges opfatning var det ikke nogen utsikt til å opnå en tilfredsstillende ordning ved en rettssak.

Høienhall gård.

Den i 1924 den 10 juni opprettede overenskomst mellom kontraktør Ole Hagen på vegne av nevnte anlegg, og Oslo og Omegns Jernbanearbeiderforening bestemmer at enhver arbeider tilkommer 2 ukers ferie med full lønn efter 12 ukers tjeneste.

Allerede i juli samme år opstod tvist om feriegodtgjørelsens utbetaling, idet kontraktør Hagen hevdet at han på grunn av de tap dette anlegg hadde påført ham ikke var i stand til å overholde overenskomstens bestemmelser på dette punkt.

Samtlige arbeidere nedla arbeidet og blokerte anlegget.

Blokaden varte til 12 september 1925, idet der opnåddes en mindelig ordning som gikk ut på, at enhver ferieberettiget fikk utbetalt kr. 100.00. Konflikten omfattet 4 organiserte.

Hovind bro - Solberg (Østfold fylke).

7 januar 1924 opstod konflikt ved nevnte anlegg som følge av at en arbeider blev avskjediget fordi han efter ingeniørens opfatning tjente for lite på de fastsatte akkordpriser.

Efter de undersøkelser som blev foretatt, kom man til det resultat, at den dårlige fortjeneste skyldtes prisforholdene og arbeidsordningen ved anlegget, så avskjedigelsen efter organisasjonens opfatning var uberettiget.

På grunn av de dårlige priser og arbeidsforhold stilledes krav om lønnsforhøielse samtidig med at det krevdes at den avskjedigede arbeider skulde gjeninntas.

Der førtes forhandlinger så vel med fylkesingeniøren som med veidirektøren, men uten resultat.

Arbeidsstans inntrådte derfor den 5 februar s. å. og pågikk ved inneværende års begynnelse.

Forhandlingene blev gjenoptatt inneværende år i februar, men det viste sig umulig å komme til nogen ordning.

Under hele konflikten har en del streikebrytere vært i virksomhet. Arbeidsforholdene har imidlertid undergått en forandring til det bedre. Arbeiderne besluttet å heve blokaden og gjenoptok arbeidet den 13 februar.

I konflikten deltok 8 medlemmer.

Modum kommune.

Et akkordlag påtok sig efter anbud utgravningen av en skoletomt for Modum kommune.

I forbindelse med skolebyggningsopførelse skulde der også anlegges vannverk, dels av hensyn til skolen og tillike for vanforsyningen til den øvrige bebyggelse. Laget var ved muntlig avtale lovet å få også støpningsarbeidet i tomten samt gravning av vannledningen.

Da tomten var utgravet viste det sig at kommunen averterte til nytt anbud det videre arbeide. Dette fant akkordlaget i strid med de forutsetninger som forelå da arbeidet påbegyntes.

Det blev krevet forhandlinger om spørsmålet, likesom det også krevdes at kommunen skulde anerkjenne organisasjonen på stedet og istandbringelse av avtale om lønns- og arbeidsvilkårene.

Kommunen nektet å medvirke til nogen ordning av tvisten.

Arbeidet blev da nedlagt og kommunen blokkert.

Konflikten begynte den 17 juli og pågår ved årets avslutning.

Tariffrevisjonen i Bergverksindustrien 1925.

Fellesoverenskomsten.

Overenskomsten av 25 juli 1924 (fellesoverenskomsten) fastsetter i bestemmelsen om varigheten følgende:

Denne overenskomst gjelder til 31 mars 1926 og videre et år ad gangen, hvis den ikke av en partene skriftlig opsies innen 1 mars s. å.

Hvis en sammenligning mellem prisforholdene ved overenskomstens vedtagelse og i januar 1925 viser at disse har undergått en vesentlig forandring, kan en av partene (arbeiderne i tilfelle stigning og arbeidsgiverne i tilfelle av synkning) kreve forandringer i lønningene. Ifall det ved forhandling herom ikke opnåes enighet, kan overenskomsten opsies til utløp 31 mars 1925 med en måneds varsel. Med vesentlig forandring forstås en forandring på mere enn 5 pct.

Ifølge Det statistiske Centralbyrås indeksberegninger viste det sig at indekstallet har forandret sig fra 245 (som var utgangspunktet ved overenskomstens opprettelse) til 267, hvilket utgjør en stigning av 9 pct. Forutsetningene var således til stede for at arbeiderne kunde forlange forhandling om lønnstillegg.

Forhandlingene blev optatt i begynnelsen av mars måned, men det viste sig ikke mulig å komme til nogen enighet med arbeidsgiverne. Overenskomsten blev derfor opsagt fra arbeiderorganisasjonens side til utløp den 31 mars. Riksmeglingsmannen nedla forbud mot arbeidsstans og meglingsforhandlingene optoges den 10 mars og avsluttedes den 14 mars, idet meglingsmannen da fremla følgende forslag:

1. Alle voksne mannlige arbeideres timelønn forhøies med 15 øre for såvidt ikke et tilsvarende tillegg opnåes ved forhøielse av minstelønnssatsene.
2. Alle voksne kvinnelige arbeideres timelønn forhøies med 9 øre, dog skal tillegget for de tariffier, hvor der er fastsatt en timelønn (nor-

malønn) av mindre enn 85 øre, være 8 øre. Også her gjelder det at tillegget er betinget av at tilsvarende tillegg ikke opnåes ved forhøielse av minstelønnssatsene.

3. Minstelønnssatsene forhøies for menn, med 10 øre og for kvinner med 6 øre.
4. I de fag hvor der finnes faste akkordsatser eller prislistor forblir disse uforandret, men der utbetales vedkommende et tillegg til akkordprisen av 15 øre pr. arbeidet time for voksne mannlige arbeidere og 9 øre (8 øre) for voksne kvinner. Unge arbeidere og lærlinger erholder samme tillegg i akkordsatsene som det timelønnstillegg der i henhold til nedenstående bestemmelse blir fastsatt for disse.
5. I de fag hvor der er tariffestede lønnsatser for unge arbeidere og lærlinger, gis disse forholdsvis samme tillegg som ovenfor fastsatt for voksne arbeidere. Tillegget blir å utregne av vedkommende landsammenslutning og forbund og i tilfelle av uenighet av Riksmeglingsmannen eller en av ham opnevnt mann.
6. Alle forannevnte tillegg regnes fra vedkommende tariffs utløpstid.

Under forutsetning av at dette forslag vedtas blir de tariffoppsigelser som har funnet sted å betrakte som uskrevne, således at alle heromhandlede tariffier blir uforandret gjeldende som før — bortsett fra lønnsforandringene — til det i vedkommende tariff fastsatte tidspunkt.

Svar hvorvidt forslaget er vedtatt, avgis hos Riksmeglingsmannen lørdag den 21 ds. kl. 11 formiddag.

Partene forplikter sig til ikke å foreta nogen arbeidsoppsigelse før svaret er avgitt.

Samme dag blev dette forslag oversendt til samtlige interesserte foreninger til avstemning.

Avstemningen hadde følgende resultat:

For vedtagelse av forslaget avgas	580 stemmer.
Mot vedtagelse avgas	359 —

Tils. 939 stemmer.

Ved de interesserte bedrifter var på dette tidspunkt beskjeftiget ca. 3500 arbeidere, hvorav 1581 organiserte.

Overenskomsten omfatter følgende bedrifter:

Fosdalens Bergverks-Aktieselskap.

The Bede Metal & Chemical Co. Ltd. (Killingdal.)

Orkla Grube-Aktiebolag.

Sulitjelma Aktiebolags gruber.

A/S Stordø Kisgruber.

Meløyvær Gruber (Nordisk Grubekompani).

A/S Bjørkåsen Gruber.

Dunderland Iron Ore Co. Ltd. og

A/S Sydvaranger.

Kongsberg Sølvverk.

Efter begjæring fra Handelsdepartementet blev der den 9 desember optatt forhandlinger om revisjon av arbeidsreglementets bestemmelser. Fra departementets side blev det hevdet, at på grunn av det store underskudd som siste års drift viste, og likeledes på grunn av det underskudd som fremkom ved opsettelsen av det kommende driftsårs budgett, måtte der både for grubens, myntvesenets og skogsvesenets vedkommende foretas en lønnsnedsettelse.

Forhandlerne enedes om å forelegge partene følgende forslag:

For sølvverket	Minstelønn for akkordarbeide pr. time øre	Alm. daglønn pr. time øre
Arbeidsklasser:		
a) Arbeidere under 20 år	85	95
b) Arbeidere over 20 år:		
1. Arbeidere i dagen ved skjeidning, opberedning, hyttedrift m. v. samt dagvartere	95	115
2. Arbeidere i grubene, håndverkssvenner, lokomotivførere, chauffører og maskinkjørere	110	135
3. Håndverkere, sjakthauere, smeltere, halvskjeidere og ertsletere	115	150

Av foran nevnte lønnsatser er en del å anse som dyrtidstillegg.

For gutter under 18 år fastsettes lønnen av sølvverksdirektøren.

Man enedes om følgende forutsetning for de nevnte forandringer:

«De lønninger som nu fastsettes skal gjelde til 1 juli 1926. Forsåvidt der blir foretatt revisjon av lønningene i 1926, skal der tas tilbørlig hensyn til nærværende revisjon.»

Under samme forutsetning enedes man om at der for *Myntens* arbeidere fra 1 januar 1926 fastsettes sådanne lønnsatser:

Kl. I. Gutter og piker under 18 år.

Timelønnen fastsettes av myntmesteren. Den skal ligge mellem 40 og 60 øre.

Kl. II. Kvinnelige arbeidere over 18 år.

Det 1. år i klassen	kr. 0.65	pr. time
« 2. —«—	« 0.80	—
« 3. —«—	« 0.95	—

Kl. III. Mannlige arbeidere over 18 år.

Mellem 18 og 19 år	kr. 0.70	pr. time
« 19 og 20 «	« 0.85	—
« 20 og 21 «	« 0.95	—
Over 21 år	« 1.05	—

Dessuten 5 tillegg av 10 øre pr. time efter 1, 2, 3, 4 og 5 års tjenestetid efter fylte 21 år.

Skogsvesenets arbeidere blir stående i samme lønningsklasse som tidligere.

Som det fremgår av tabellene måtte man gå med på lønnsreduksjon ved sølvverket. Imidlertid fikk man forhøiet minstelønnen i gruppe b 2 med 5 øre pr. time. Under denne gruppe sorterer de fleste arbeidere i gruben.

Forslaget blev av Sølvverksarbeidernes Forening godkjent.

A/S Hadelands Bergverk.

Arbeiderne ved denne bedrift blev i august måned organisert som gruppe i tilslutning til Oslo og Omengs Jernbanearbeiderforening.

På grunn av de dårlige lønns- og arbeidsvilkår reiste arbeiderne straks krav om overenskomst.

Så snart bedriften blev bekjent med at arbeiderne var organisert og det reiste lønnskrav, blev samtlige arbeidere opsagt til fratredelse den 20 september.

Det blev umiddelbart derefter optatt forhandlinger, og i slutningen av november lykkedes det å bli enig med bedriften om overenskomst, som i alt vesentlig inneholder de samme bestemmelser som i fellesoverenskomsten.

Feriedagene sattes til 6 arbeidsdager.

Lønnsbestemmelsene er følgende:

A. Arbeidere under dagen:

	Minstelønn	
	i akkord.	i dagarbeide.
1. Skjakhuggere:		
a) de første 12 måneder	kr. 1.10	kr. 1.20
b) fullt utlærte	« 1.20	« 1.30
2. Øvrige arbeidere	« 1.05	« 1.15
B. Arbeidere i dagen:		
1. mannlige arbeidere	« 1.00	« 1.15
2. kvinner		« 0.75

C. Spesialarbeidere:

Lokomotivførere, heis- og kompressor-kjørere samt skinneleggere .....

« 1.10 « 1.20

Overenskomstens varighet er fastsatt til 1 juni 1926 med en måneds gjensidig opsigelse.

Ved bedriften var beskjeftiget 33 arbeidere, samtlige organiserte.

Foldals Verk.

Ifølge overenskomsten av 1 oktober 1924, gjeldende til 30 september 1927, skal der fra 1 oktober foretas en lønnsregulering på basis av livsmiddelprisene i årets første 6 måneder.

Denne bestemmelse kom første gang til anvendelse i oktober inneværende år og viste pristallet en stigning av 7 point, som svarer til 2.7 pct. I overensstemmelse hermed blev samtlige minstelønns- og timelønnsatser forhøiet.

A/S Sydvaranger.

Ved denne bedrift har der i årets løp inntruffet tre tilfelle av irregulære konflikter.

Det første tilfelle inntraff i januar ved Sintringsverket, idet bedriften

innførte en ny form for rengjøringen ved denne avdeling. Arbeidsstansen varte kun få dager og spørsmålet blev ordnet ved forhandlinger på stedet.

I mars opstod konflikt ved «Ramenverket» (brikkettering). En del arbeidere blev ilagt «mulkt» av kr. 20.00, da disse efter bedriftens mening ved uaktsomhet hadde foranlediget skade på materiell.

Saken blev gjenstand for forhandlinger både mellom forbundet og Bergverkenes Landssammenslutning samt mellom partene på stedet. Etter noen dages stans blev arbeidet gjenoptatt.

Umiddelbart efter opstod konflikt i støperiet. Bedriften ila arbeidene «mulkt» fordi disse deltok i en demonstrasjon som fant sted i arbeidstiden.

De arbeidere som gikk til arbeidsnedleggelse blev ikke gjeninntatt. Idet bedriften lot arbeidet i støperiet innstille.

Støperiet beskjefliget 16 arbeidere, samtlige organiserte.

Dunderland Iron Ore Co. Ltd.

Ved overenskomstens opprettelse i 1924 og likeledes ved revisjonen i 1925 var det noget uvist om arbeidet ved bedriften kunde komme i gang i større omfang enn som da var tilfelle med anleggs og forberedende arbeide.

Forholdene lot til etterhvert å stabiliseres, og alle tegn tydet på at regulær drift vilde bli igangsatt.

Arbeidene fant da, at det var forskjellige spørsmål som måtte op- tas til forhandling for å få fastsatt greie bestemmelser.

Dette gjaldt særlig husleien, brenselprisene og billettprisene på selskapets jernbane.

Man hadde også levende inntrykk av, at bedriften med vilje og vitende holdt enkelte arbeidere ute fra arbeide. Dette gjaldt de som i en årrekke har vært organisasjonens tillitsmenn på stedet.

Det førtes gjentagne ganger forhandlinger om de reiste krav, men uten resultat.

Imidlertid bortfalt enhver mulighet for å opnå en ordning, idet bedriften ikke kom igang som det var tenkt. Tvert imot. Samtlige arbeidere med undtagelse av vaktmannskap blev opsagt.

Driftsstansen vedvarte ved årets utgang.

Konflikten ved Fosdalens Bergverk, Malm.

Vi gjengir her i beretningen de fremstillinger som forelå for hovedstyret i møte den 24—28 oktober 1925, hvorav fremgår sakens sammenheng og den av hovedstyret med 11 mot 1 stemme vedtatte beslutning.

Likeledes gjengis mindretallets (Røste) begrunnelse og forslag.

Grunnet den diskusjon som har opstått omkring denne sak blev den gjort til gjenstand for behandling av hovedstyret.

Med hensyn til de forføininger som skulde treffes fra hovedstyrets side, delte dette sig i et flertall og et mindretall, flertallet bestående av:

Ødegaard, Eikefjord, Granrud, Løkkebø, Henriksen, Konrad Karlsen, Albert Karlsen, Vestad, Knøsberg, Botten og Jubskaas gav sin tilslutning til en redegjørelse fra forbundet og fattet beslutning i tilslutning hertil.

Flertallet sluttet sig om følgende:

Under diskusjonen omkring den meget omtalte konflikt ved Fosdalen Bergverk, «Malmkonflikten», har det vært rettet sterke, uberettigede angrep mot Norsk Arbeidsmandsforbund og forbundets avdeling i Fosdalen.

For å finne det rette grunnlag for en riktig bedømmelse må man bemerke:

Fosdalen Bergverk er et mangeårig medlem av Bergverkenes Landssammenslutning og Norsk Arbeidsgiverforening og som sådan har bedriften i en rekke år vært part i de gjeldende overenskomster i bergverksindustrien, et forhold som eksisterer også dags dato.

Med denne kjensgjerning for øie er det ikke vanskelig å komme til klarhet over hvilket forhold Norsk Arbeidsmandsforbund og forbundets avdeling stod i under nevnte konflikt.

I de første dager av januar måned dette år blev det oppringt fra B. V. L. som meddelte, at det ved Fosdalen var opstått en situasjon som vilde lede til at samtlige arbeidere vilde bli opsagt dersom forholdet ikke blev rettet straks.

Den på stedet værende lokale samorganisasjon hadde i desember f. å. oversendt et lønnskrav til bedriften. Kravet gikk bl. a. ut på en forholdsvis betydelig forhøielse av lønssatsene. Kravet blev fra bedriftens side blankt avvist, og den lokale samorganisasjon gikk da til aksjon mot bedriften ved å nedsette arbeidstempoet.

Her skal bemerkes at den lokale samorganisasjons medlemmer i alt vesentlig var beskjefliget med mineringsarbeide i gruben og Arbeidsmandsforbundets medlemmer var vesentlig beskjefliget med transportarbeide og i dagen.

Produksjonens naturlige forløp ved et bergverk er således, at det vesentlig avhenger av det arbeide som utføres i selve gruben. Arbeidet i dagen må innrettes derefter. Når produksjonen i gruben blev mindre blev arbeidet i dagen også i samme forhold mindre.

Bedriften beskyldte arbeidene i gruben for «sabotasje», hvilket efter hvad vi har kunnet forstå heller ikke er benektet.

Bergverkenes Landssammenslutning gjorde flere henvendelser til Arbeidsmandsforbundet, men blev det fra vår side hevdet, at de arbeidere som i første rekke hadde innflytelse på produksjonsmengden, ikke var medlemmer av forbundet og som følge herav kunde ikke vi yde nogen bistand til en endring av forholdet, således som det blev krevet av B. V. L.

Det første mottrekk fra bedriftens side skjedde den 7 januar, idet endel arbeidere fikk permisjon. Arbeidet skulde rasjoneres slik, at det skulde arbeides hver annen uke. Det neste skritt var at den 13 januar blev 8 arbeidere av de som var beskyldt for «sabotasje», avskjediget på dagen og utlønnet med den fortjeneste de hadde oppnådd på akkorden, som lå under minstelønnen, og den 14 januar blev ytterligere 4 mann avskjediget.

På dette tidspunkt var ingen av Arbeidsmandsforbundets medlemmer blitt blandet inn i affæren.

L. S. erklærte nu de plasser de måtte fratse ved bedriften, blokert.

Den 18 januar bekjentgjorde bedriften ved opplag, at dersom arbeids effektiviteten i gruben ikke blev brakt op til det normale og blokaden hevet vilde alt arbeide bli stanset 21 januar, hvilket også skjedde.

Arbeidsmandsforbundets medlemmer blev i virkeligheten avskjediget fordi produksjonen i gruben innstiltes.

Saken forløp forsåvidt i all stilhet inntil herredsstyret i Malm gjorde henvendelse til myndighetene om å utvise 7—8 svenske arbeidere, som var medlemmer av L. S. og som var ansett for «lederne» av aksjonen.

I forbindelse med utvisningen har også forbundets navn vært nevnt på en uriktig måte. Forbundet har aldri vært forespurt om å medvirke til denne utvisning, og forbundets tillitsmenn har heller ikke hatt nogen befatning med denne sak, så enhver beskyldning herom er helt uriktig.

Efter hvert som tiden gikk blev situasjonen mere tilspisset og B. V. L. trykket på forbundet, men vi hevdet at saken var oss uvedkommende, og da arbeiderne var opsagt fra bedriftens side hadde hverken vi eller de enkelte medlemmer noget ansvar. Hermed stillet B. V. L. sig fremdeles avventende.

Våre medlemmer i Malm henstillet om at en av forbundets tillitsmenn måtte komme til Malm for å sette sig inn i situasjonen på stedet, og Eikefjord var i Malm den 25 og 26 juni. Herunder søktes også konferanse med L. S., men dette blev avslått.

Den 3 juli reiste forbundets formann til Alvdal i anledning forhandlinger ved Foldals Verk. Under oppholdet der blev han telegrafisk anmodet om å reise til Malm, da B. V. L. hadde meddelt forbundet at arbeidet om noen dager vilde bli igangsatt ved Fosdalen.

Formannen kom til Malm den 8 juli om ettermiddagen og hadde konferanse med foreningens styre samme aften. Det opplystes da at bedriften hadde bekjentgjort ved opslag, at de der ønsket å bli gjeninntatt i arbeide ved bedriften måtte melde sig til kontoret innen lørdag den 11 juli.

I styremøte drøftet man situasjonen og hvilken stilling Arbeidsmandsforbundets medlemmer vilde komme i dersom de nektet å opta arbeidet.

B. V. L. hadde også stillet meget bestemte krav til forbundet om dets stilling og hevdet at dersom forbundets medlemmer på stedet ikke meldte sig til arbeide som følge av L. S.s blokade vilde dette bety at forbundets medlemmer også var ansvarlig for blokaden og aktet B. V. L. å reise sak mot forbundet for Arbeidsretten.

Vi var fullt klar over det ansvar overenskomstforholdet la på forbundet, og videre klar over, at det var stridende mot overenskomsten og lov om arbeidstvister dersom forbundets medlemmer stilte sig på side med L. S. og nektet å opta arbeidet.

I den anledning kan henvises til en rekke arbeidsrettsdommer.

Forbundets plikt var da, forsåvidt man skulde undgå rettslig ansvar, for sitt vedkommende erklære at det ikke hadde noget med konflikten å gjøre, og at forbundets medlemmer var uberørt herav, likesom at dets medlemmer ikke kunde forbydes å ta arbeide ved bedriften.

Under formannens nærvær i Fosdalen den 3 og 4 juli konfererter med bedriftens leder. I konferansen deltok også foreningens formann, J. B. Johansen.

Konferansen gjaldt forskjellige forhold ved stansens inntreden, bl. a. utbetaling av feriegodtgjørelse og om at stansen ikke skulde komme i fradrag med hensyn til feriens optjeningstid, og at de av foreningens medlemmer, som var utlønnet under minstelønnen måtte få utbetalt differan-

sen, og i tilfelle av at samtlige de gamle arbeidere meldte sig tilbake uansett om de var tilsluttet L. S. eller vår forening kunde få sine arbeidsplasser tilbake.

På disse spørsmål fikk vi avvikende svar, idet driftsbestyreren intet kunde love uten efter samråd med B. V. L.

I forbindelse med arbeidets igangsettelse var der fra B. V. L. like overfor forbundet krevet at forbundet som sådant måtte ta offisiell avstand fra blokaden. Dette var et krav man ikke uten rettslig ansvar kunde motsette sig.

På dette punkt foreligger også flere arbeidsrettsdommer og man har intet mandat fra forbundets høyeste myndighet til med vitende og vilje å utsette forbundet for sådant ansvar.

Formannen reiste da straks tilbake fra Malm for å komme i telefonforbindelse med forbundskontoret og underrette om sakens stilling. På dette tidspunkt hadde ikke foreningen ennå tatt standpunkt til arbeidets gjenoptagelse.

Fra Steinkjær konfererter med Eikefjord om saken og han blev anmodet om å søke den nødvendige juridiske assistanse, så offentliggjørelsen blev sådan som loven krevet.

Overrettssakfører Trygve Lie var på det tidspunkt syk og man henvendte sig til advokat Puntervold, som fikk alle opplysninger om sakens stilling og formet den offentlige meddelelse.

Under henvisning til foranstående kommer Fosdalens Bergverk inn under fellesoverenskomsten for bergverksindustrien, og den var fremdeles gjeldende på det tidspunkt L. S. innsendte sine krav.

Som følge herav var både forbundet og dets avdeling i Malmo avskåret adgang til å gjøre felles sak med L. S. og gå til konflikt mot bedriften.

Det som i denne sak er foretatt fra forbundets side, er kun det man er juridisk forpliktet til i henhold til overenskomstforholdet og lov om arbeidstvister.

De foretatte forføininger måtte gjøres for å fri forbundet for erstatningsplikt like overfor bedriften og Arbeidsgiverforeningen.

Med 11 mot 1 stemme (Røste) vedtok hovedstyret følgende:

Hovedstyret uttaler, at hvad som er foretatt fra forbundets side ved konflikten avslutning er en følge av de forpliktelser, som påhviler forbundet gjennom overenskomstforhold og lovgivningen.

Med hensyn til konflikten berettigelse i sin almindelighet er man enig i at ethvert tiltak i retning av å heve arbeiderklassens lønnsnivå er prisverdig, og må det beklages at forholdene ikke tillater ubunden aksjonsfrihet og enn mere beklagelig er det at arbeiderne under visse situasjoner tvinges inn i et motsetningsforhold til hverandre.

Den foreliggende redegjørelse om konflikten og forbundets befatning hermed tas til efterretning og tilstilles forbundets avdelinger og offentligheten gjennom «Arbeidsmanden».

Mindretallet i hovedstyret, Hans Røste, fremla følgende begrunnelse og forslag:

Som det vil være forbundets medlemmer bekjent, har det siden ja-

nuar måned dette år pågått konflikt ved Fosdalens Bergverk A/S i Malm. Konflikten føres av den syndikalistiske organisasjon på stedet og har selvfølgelig i likhet med andre konflikter av lignende art vært en storm i øiet på de profittgriske kapitalister.

Imidlertid er de organisatoriske forhold ved bergverket ikke så ensartet som ønskelig kunde være, idet det ved Fosdalens Bergverk er to organisasjoner, en L. S. og en forening tilsluttet Norsk Arbeidsmandsforbund.

Under sådanne omstendigheter vil det være vanskelig for ikke å si umulig for en av organisasjonene å komme i åpen konflikt med arbeidskjøperne uten at de øvrige arbeidere på stedet, enten de står tilsluttet andre organisasjoner eller ikke, blir innblandet i konflikten.

Enten dette skjer i form av lockout fra arbeidskjøperne eller det blir på annen måte, må det dog i alle tilfelle være klassesolidariteten som er det bærende prinsipp i arbeidernes kamp. Og den kan ikke sviktes uten at det medfører de alvorligste konsekvenser.

Ved Fosdalens Bergverk blev som bekjent Norsk Arbeidsmandsforbunds medlemmer innblandet i den mellom syndikalistene og bergverket pågående konflikt, idet bergverket også lockoutet forbundets medlemmer. Så vidt jeg kan skjønne blev det fra L. S.s side svart med en almindelig blokade av hele bergverket.

Allerede i mai måned begynte det å fremkomme påstand i en del av arbeiderpressen om at Grubearbeiderforeningens medlemmer under påberopelse av tariffmessige forpliktelser begynte å utføre blokert arbeid. Foranlediget ved en skrivelse fra N. S. F., som blev referert på forbundets landsmøte, kom saken op til behandling, og landsmøtet fattet følgende beslutning:

«Forretningsutvalget lar tilflytte pressen og forbundets avdelinger et dementi av arbeidsgiverens beskyldninger om at forbundet er enig i utvisningen av de svenske arbeidere i Malm.

Landsmøtet henstiller ennvidere til forretningsutvalget å ha sin oppmerksomhet henvendt på Grubearbeiderforeningens forhold overfor konflikten i Malm, således at denne ikke optrer på en sådan måte at den kan skade den samlede organisasjons interesser.»

Denne uttalelse må uvilkårlig opfattes som en lojalitetserklæring overfor de kjempende arbeidere. Og forretningsutvalget har heller ikke fattet nogen beslutning som er i strid med foranstående. At en del av Grubearbeiderforeningens medlemmer derimot både før og umiddelbart etter landsmøtet har optrådt usolidarisk under denne konflikt fremgår blandt annet av følgende uttalelse:

«Samtlige organisasjoner ved Sunnan—Grongbanens 4. avdeling samlet til fellesmøte på Formofoss den 11 juni uttaler herved sin dypeste forakt for de medlemmer av Malmo Grubearbeiderforening som har utført streikebryterarbeide under den nu pågående konflikt ved Malm gruber.»

*Formofoss L. S. Formofoss Jernbanearb. Forening.
Sandola Jernbanearb. forening. Avd. nr. 102 av N. A. F.*

Det er også i løpet av høsten innkommet en del protester i anledning av Grubearbeiderforeningens forhold til denne konflikt. Og etterat Gru-

bearbeiderforeningen efter den 13 juli ikke bare optok det arbeide som dens egne medlemmer hadde ved opsigelsen, men også L. S. medlemmers arbeide, vil det sikkert bli vanskelig for nogen hver å forstå at en sådan handling kan tolereres.

Hvad syndikalistenes optreden under Malm-konflikten angår, så er det godt mulig at de har begått feil og at de til sine tider og i visse situasjoner har anvendt en feilaktig taktikk. Dette er dog efter min mening en sak for sig og har ingen vesentlig betydning for den stilling forbundet bør innta til selve konflikten.

Jeg vil heller ikke undlate å påpeke de uholdbare organisasjonsforhold ved en del gruber og anlegg, hvor der er to organisasjoner på samme arbeidsplass. Vi har sett det som en av våre største opgaver å organisere alle disse arbeidere i tilslutning til Norsk Arbeidsmandsforbund. Jeg er bekjent med at det også innen N. S. F. er flere som er av den samme opfatning.

Men det sier sig selv, at om Malmo Grubearbeiderforenings optreden skal gå upåtalet hen, så vil det legge de alvorligste hindringer i veien for en slik samling.

I skrivelse fra Bergverkenes Landssammenslutning til Norsk Arbeidsmandsforbund av 20 juni 1925 meddeles, at driften ved Fosdalens Bergverk aktes gjenoptatt og samtidig kreves at forbundets medlemmer gjenoptar arbeidet. Hvis denne anordning ikke efterkommes, trues der med erstatningskrav overfor forbundet og dets medlemmer.

Denne skrivelse skal efter de foreliggende opplysninger være den direkte foranledning til at Malmo Grubearbeiderforening den 13 juli gjenoptok det blokerte arbeide over hele linjen. Av visse grunner skal jeg ikke komme nærmere inn på de juridiske spørsmål ved denne konflikts såkalte avslutning. Men som min opfatning vil jeg ha uttalt følgende:

Arbeidsgiverforeningens skrivelse til Norsk Arbeidsmandsforbund av 20 juni 1925 inneholdt en trusel, men var ingen rettsavgjørelse. Følgelig forelå der heller ingen tvingende grunn som var så avgjørende at Malmo Grubearbeiderforening uten videre og umiddelbart måtte opta det blokerte arbeide.

Slik som saken lå an i Malmo må det nemlig ansees tvilsomt, hvorvidt Arbeidsgiverforeningen vilde opnå noget ved en eventuell rettssak. Da det i virkeligheten var Arbeidsgiverforeningen som selv — tross tariffavtalen — hadde kastet forbundets medlemmer ut i konflikt, fordi de var kommet i konflikt med en annen organisasjon. Dessuten tør det få uberegnelige følger for arbeidernes kamp, hvis det skal medføre at man på denne måte kan sette sig utover klassehensynet. Det er derfor av den største interesse for fagorganisasjonen som sådan, at der blir inntatt et greit saklig og med klassesolidariteten overensstemmende standpunkt i denne sak.

I overensstemmelse hermed har jeg i Norsk Arbeidsmandsforbunds hovedstyre fremsatt følgende forslag:

Hovedstyret vil uttale:

I den kamp som de fagorganiserte arbeidere som står tilsluttet Arbeidernes faglige Landsorganisasjon, fører mot arbeidsgiverne og den kapitalistiske stat for å forbedre sine lønns- og arbeidsvilkår, forlanger

vi både av hensyn til den gruppe som fører kampen og den samlede arbeiderklassens interesser at de øvrige arbeidere skal stå solidariske med oss og respektere den kamp vi fører, hvad enten de er uorganiserte eller står tilsluttet andre organisasjoner. Dette blev sterkt understreket på forbundets landsmøte i beslutningen angående Malm-konflikten og i forholdet til streikebryterne. Den eller de personer som bryter med klasse-solidariteten og stiller sig på arbeidsskjøpernes side i den kamp vi fører, blir av oss betraktet og behandlet som streikebrytere. Tilhører han vår organisasjon blir vedkommende øieblikkelig ekskludert. Når det gjelder arbeidernes klassekamp må klassehensynet og solidariteten settes foran andre hensyn.

Siden januar d. å. har der pågått åpen konflikt mellom Malm L. S. — Norsk syndikalistisk Federasjon — på den ene side og Fosdalens Bergverk A/S i Malm på den annen side. Malm Grubearbeiderforening tilsluttet N. A. F., har efter de opplysninger som foreligger, ikke respektert denne kamp i den utstrekning som fagorganiserte og klassebevisste arbeidere bør gjøre, idet denne forening den 13 juli d. å. besluttet å opta det blokkerte arbeide ved Fosdalens Bergverk. Malm Grubearbeiderforening har således stillet sig på arbeidsgivernes side og sviaktet klassekampens helligste prinsipp — solidariteten — til stor skade for forbundet, som også har kommet til uttrykk gjennom en rekke protester fra forbundets avdelinger.

Norsk Arbeidsmandsforbund var ikke i konflikt med A/S Fosdalens Bergverk.

Under henvisning til foranstående blir de av forbundets medlemmer i Malm Grubearbeiderforening som har utført blokkert arbeide under denne konflikt, å betrakte som uttrådte av Norsk Arbeidsmandsforbund. Forrettningsutvalget pålegges å undersøke hvor mange av Malm Grubearbeiderforenings medlemmer der rammes av denne beslutning.

En betydningsfull høiesterettsdom.

I 1917 opstod konflikt ved Foldals Verk på grunn av at bedriften vilde innføre en ny skiftordning og kontrollur.

Ved opgjør for april måned 1917 tilbakeholdt verket arbeidernes innestående lønn som dekning for det tap det påførtes ved en arbeidsstans, som da var i strid med gjeldende overenskomst og loven om arbeidstvister.

Saken har versert alle domsinstanser og i september sistleden falt høiesterettsdommen.

Da saken har meget stor interesse, inntas her

ekstraktutskrift

av Høiesteretts dom 11 september 1925 L. nr. 8/2 B. s. a.: *Julius Andresen* (adv. Puntervold) mot *The Foldal Copper and Sulphur Co. Ltd.* (adv. G. Holm).

Førstvoterende assessor *Schie*:

Angående nærværende saks gjenstand og nærmere omstendigheter henviser jeg til premissene for de ergangne dommer. I saken blev der av sorenskriveren i Nord Østerdal den 20 november 1920 avsagt dom, hvorved således blev kjent for rett:

«Innstevnte Foldals Verk tilpliktes å betale citanten Julius Andresen kr. 35.48 med 5 pct. renter fra 20 mai 1917 med et tillegg av hvad der ved akkordopgjøret april 1917 i verkets opgjør er fratrukket for reservedeler til bormaskiner og til disses reparasjoner. —

Å efterkomme innen 3 — tre — dager efter denne doms lovlige forkynnelse under adferd efter loven.

Sakens omkostninger opheves.»

Denne dom blev av The Foldal Copper and Sulphur Co. Ltd. — som jeg senere for korthets skyld kaller *Foldals Verk* — innbragt for Trondhjems overrett, som den 9 april 1923 frifant Foldals Verk for Julius Andresens tiltale med ophevelse av sakens omkostninger for begge retter. Dommen er avsagt under dissens, idet overrettens tredjevoterende stemte for stadfestelse av underrettens dom med ophevelse av saksomkostningene også for overretten.

Overrettsdommen er av Julius Andresen i henhold til appellbevilling av 24 september 1924 innbragt til prøvelse av Høiesterett, hvor han har nedlagt sådan påstand:

«The Foldal Copper and Sulphur Co. Ltd. tilpliktes å betale Julius Andresen kr. 35.48 med 5 pct. renter fra 20 mai 1917 og sakens omkostninger ved overrett og Høiesterett.»

Foldals Verk har tatt til gjennæle og påstått overrettsdommen stadfestet og sig tilkjent prosessomkostninger for Høiesterett.

For Høiesterett er fremlagt nogen nye dokumenter. — — —

Verket erkjenner på sin side fremdeles Andresens lønnskrav, men forlanger kompensasjon i sitt erstatningskrav mot ham.

Appellanten Andresen har her for skranken i første linje benektet dette erstatningskrav. Han hevder så vidt jeg forstår ham — kort referert — at når verket på lønningsdagen den 21 april 1917 nektet å betale arbeiderne deres i mars optjente akkordlønn, var det rettsstridig, idet verket da intet tap hadde lidt. Efter at så arbeiderne ved sin optreden og «demonstrasjon» på verkets kontor mandag den 23 april hadde skaffet sig pengene, blev der fra verkets side tilkjennegitt, at arbeidet ikke vilde bli gienoptatt med mindre arbeiderne nu betalte tilbake marslønnen, hvad disse ikke mente sig forpliktet til. Således inntrådte arbeidsstansen, en arbeidsstans som neppe vilde ha inntrådt i henhold til arbeidernes tidligere opsigelser, men som nu blev fremkalt ved verkets egen optreden. — — —

Jeg må gi Foldal Verk medhold i, at Andresen hermed prosessuelt er avskåret fra nu å reise innsigelser mot at han er blitt erstatningspliktig like overfor verket og mot at denne erstatning iallfall løper op til det beløp han krever som lønn. Jeg bemerker i denne forbindelse, at også overretten og iallfall dennes tredjevoterende har hatt denne forståelse av prosedyrens linjer. Og så vidt skjønnes er dette i det vesentlige også underrettens opfatning av partenes prosedyre. Men jeg kan for øvrig tilføie, at jeg er helst av den mening at verket — også bortsett fra den prosessuelle innrømmelse fra Andresens side — den 21 april 1917 hadde på sin hånd et modent erstatningskrav mot Andresen. Masseopsigelsene i tiden 10—13 april 1917 og blokaden var efter Arbeidsrettens dom av 18 mai 1917 tariffstridig og Andresens deltagelse heri i så fall rettsstridig.

Verket kom herved straks på sortelisten, tilgangen på arbeidere stanset og verket blev lammet således at der straks tilføiedes verket skade. Den 21 april måtte verket utvilsomt regne med at arbeidsstans vilde inntre og at arbeidernes opsigelse var alvorlig ment. Så vidt jeg har forstått er det også på det rene, at ingen av arbeiderne tilbakekalte sin opsigelse eller meldte sig til arbeide.

Efter min opfatning av den prosessuelle stilling går jeg imidlertid ikke nærmere inn på dette punkt.

Til løsning gjenstår da for mig kun sakens annet hovedspørsmål, nemlig om verket kan anvende dette sitt motkrav til kompensasjon, hvad Andresen bestrider under henvisning til lov om arbeiderbeskyttelse av 18 september 1915 § 37, 3 ledd.

Når denne paragraf forbyr fra arbeidernes lønning å gjøre fradrag i særskilt øiemed uten deres samtykke i skriftlig overenskomst eller med hjemmel i lovgivning eller reglement, må man efter mitt skjønn nødvendigvis hefte sig ved uttrykket «fradrag i særskilt øiemed». Jeg vil ikke forsøke å konstruere en teoretisk formel som generelt kunne vise hvad som skal legges i uttrykket. Så meget må det efter min mening i et hvert fall ligge i det citerte uttrykk, at arbeidsgiverens fradrag for krav som direkte utspringer av selve arbeidsforholdet ikke kan sies å skje «i særskilt øiemed». Dette er også overrettens flertalls slutbetraktning som jeg forsåvidt tiltrer uten at jeg for øvrig behøver å ta standpunkt til dette flertalls fortolkning eller drøftelse av lovparagrafen. Med overretten mener jeg også at man i arbeiderbeskyttelseslovens § 40 i. f. ser en forutsetning om at fradrag for mangelfullt arbeide eller ødeleggelse av materialer kan gjøres. Så langt går for øvrig også overrettens tredjevoterende og så vidt jeg har forstått appellantens advokat her i skranken innrømmer også han arbeidsgiveren en fradragsrett så langt. Men jeg finner for min del med overrettens flertall da, at fradragsretten også begrepsmessig og naturlig må gjelde hvor det som in casu dreier sig om erstatning for brudd på eller rettsstridig optreden i det mellom partene etablerte kontraktsforhold.

Jeg kan sluttelig nevne, at der i byråchef Jebes fortolkning av arbeiderbeskyttelsesloven er henvist til en departementskrivelse av 16 juli 1908, hvori det er antatt, at det ikke er forbudt å tilbakeholde i arbeidernes lønn fabrikkens tilgodehavende for skotøi, som av fabrikkens er levert arbeiderne på avbetaling (se Jebes kommentar side 84). Jeg har ikke kunnet finne departementskrivelsen i lovsamlingen. Jeg vil ikke uttale mig noget om hvorvidt departementet i denne skrivelse går for langt i å innrømme arbeidsgiveren fradragsrett — man måtte forsåvidt også kjenne de nærmere konkrete omstendigheter — men skrivelsen støtter iallfall mitt fortolkningsstandpunkt. — Må jeg således anta, at det fradrag verket under nærværende sak vil gjøre, ikke efter min forståelse av loven kan sies å skje «i særskilt øiemed», vil verket følgelig måtte frifinnes.

Jeg voterer altså for at overrettsdommen stadfestes. Efter sakens art og omstendigheter i det hele finner jeg det rimelig at prosessens omkostninger for Høiesterrett opheves.

Konklusjon:

Overrettens dom bør ved makt at stande.
Prosessens omkostninger for Høiesterrett opheves.

Assessor Hazeland:

Med hensyn til forståelsen av loven om arbeiderbeskyttelse § 37, er jeg kommet til samme resultat som underretten og det dissenterende medlem av overretten, og kan i det vesentlige tiltre deres begrunnelse. Det er visstnok så at den tilsvarende bestemmelse i fabrikktilsynsloven av 27 juni 1892 (§ 30, siste ledd) efter vedkommende kommisjons begrunnelse synes å være tiltenkt en rett snever anvendelse. Men denne begrunnelse er ikke gjentatt i forbindelse med loven av 1915, likesålett som man i lovens forarbeider så vidt jeg vet, finner nogen antydning om en begrenset anvendelse av bestemmelsen, når bortsett fra lovens § 40, siste ledd.

I vedkommende Odelstingsproposisjon nr. 35 for 1914, side 186, uttales om denne bestemmelse, at adgang til sådant fradrag nu ofte bestemmes i arbeidsreglementene, men samtidig synes man å mene, at deri inneholdes en spesiell hjemmel for slike fradrag. Hvordan det nu enn forholder sig hermed, inneholder hverken loven eller proposisjonen noget om en annen innskrenkning, hvad jeg mener det hadde vært opfordring til, hvis det var meningen å oppstille nogen sådan. På den annen side uttales på samme sted i proposisjonen i forbindelse med et forslag fra Arbeidernes faglige Landsorganisasjon om fremgangsmåten ved bestemmelse av fradrag for mangelfullt arbeide, følgende:

«Den adgang arbeiderne har til å få arbeidsgiverens avgjørelse prøvet, vil han som regel av økonomiske og andre grunner være avskåret fra å benytte», en betraktning som åpenbart finner anvendelse på ethvert fradrag arbeiderne mottar og uten hensyn til dets oprindelse. Jeg mener også at det vilde være uheldig og stridende mot lovens hensikt at ethvert krav som opstår av arbeidsforhold, deriblandt også omtvistede krav, skal kunne bringes til fradrag i optjent lønn mot arbeidernes protest. Ikke minst gjelder dette hvor motkrav som i nærværende tilfelle er opstått av en konfliktsituasjon.

Hvorvidt innstevnte har krav på erstatning for tap, forvoldt ved den i saken omhandlede blokade, behøver jeg efter mitt standpunkt ikke å avgjøre. Jeg skal dog tilføie, at jeg finner det meget tvilsomt om den langvarige arbeidsstans som inntrådte ved verket fra og med den 23 april 1917 kan tilskrives blokaden og den efter Arbeidsrettens dom utilfredsstillende tilbakekallelse av samme og ikke snarere skyldes den tilspissede situasjon som inntrådte ved at verket den 21 april nektet utbetaling av forfaldent akkordtillegg som arbeiderne 23 april tiltvang sig betalt, og verket derefter krevet tilbakebetalt som betingelse for arbeidets fortsettelse.

Prosessens omkostninger for overretten og Høiesterrett finner jeg efter det resultat jeg er kommet til, at verket bør tilsvare.

Jeg har grunn til å tro at jeg står alene med min mening og former derfor ingen konklusjon.

Ekstraordinær assessor Larssen:

Jeg slutter mig i det vesentlige og resultatet til førstvoterende. Med

hensyn til forståelsen av lovens § 37, er jeg ganske visst enig med annenvoterende i, at den av ham nevnte passus fra forarbeidene til loven av 1892 ikke uten videre og helt ut kan legges til grunn ved fortolkning av den nuværende lov, når hensees til den forandrede opfatning angående disse forhold, som i den siste menneskealder gjør sig gjeldende på disse områder. Men heller ikke loven av 1915 utelukker jo efter min ordlyd ethvert fradrag fra arbeidsgiverens side i arbeidernes lønning, og det synes da iallfall ved fortolkningen å måtte regnes med det i det citerte avsnitt fremholdte moment, hvorefter loven legger vekt på hvad arbeiderne «med føie» kan gjøre regning på å erholde ubeskåret utbetalt. Og dette moment synes mig i nærværende sak utpreget å støtte det av førstvoterende hevdede resultat.

Assessor *Andersen*:

Jeg er i det vesentlige og resultatet enig med førstvoterende. Hvad fortolkningen av § 37 3. ledd i den nugjeldende arbeiderbeskyttelseslov angår, har jeg for min del funnet å måtte legge adskillig vekt på de også av annen og tredjevoterende nevnte motiver til den oprindelige bestemmelse i loven av 1892, hvilken i det punkt det her gjelder er overensstemmende med den nuværende lov. Disse motiver er sålydende: «Siste passus — dette svarer til den nugjeldende lovs § 37, 3 — «er skjönt juridisk talt egentlig overflødig, tilføiet av praktiske grunner, idet man har eksempler på selvtiltagen disposisjon fra arbeidsherrens side over lønningsbeløp som arbeideren med føie har gjort regning på å erholde ubeskåret utbetalt.» Under en motsatt forståelse av lovebestemmelsen enn den jeg slutter mig til, vilde jo bestemmelsens inntagelse i loven langt fra være overflødig.

Ekstraordinær assessor *Boye*:

Jeg er i det vesentlige og resultatet enig med førstvoterende og finner likeledes som foregående voterende, at denne mening støttes av lovens motiver.

Ekstraordinær assessor, byrettsassessor *Næss*:

Som hr. assessor *Andersen*.

Assessor *Backer*: Likeså,

Dom blev derefter avsagt overensstemmende med førstvoterendes konklusjon.

Svalbard.

Der hengikk mange år førenn der kom i stand nogen organisasjon på Svalbard.

Der har vært gjort gjentagne forsøk på å organisere arbeiderne, men uten resultat. Det kom antagelig av at til å begynne med var arbeiderne der oppe i almindelighet bare en sesong. Imidlertid reiste der en del organiserte grubearbeidere til Kings-Bay, og de fortsatte å arbeide der oppe år efter år. De dannet en forening i tilslutning til vårt forbund og denne forening blev stabil. Der blev allerede forrige år stillet lønnskrav, men det var for sent på året til at man kunde få det fremmet.

Efter konferanse med foreningen fremsatte forbundet krav overfor

selskapet den 20 februar om forhandling om opprettelse av overenskomst som skulde avløse de eksisterende enkeltmannskontrakter.

Efter gjentagne puringer fikk vi svar fra selskapet den 17 mars, hvori de meddelte at forhandlingene måtte utstå på grunn av selskapets forhandlinger med Staten m. v.

For å fremtvinge forhandling på vårparten blev man nødsaget å gå til å blokere selskapet for tilgang av ny arbeidskraft, og som følge herav kom forhandlingene igang først i mai.

Fra foreningen på Kings-Bay møtte Fritjof Anderson og Ole Valle, fra forbundet Eikefjord og Fr. Strøm og delvis Ødegaard. Der blev holdt en rekke forhandlingsmøter. Selskapet trenerte forhandlingene i den grad at man måtte gå til å varsle arbeidsstans for å få saken avgjort. Der kom da fornyet fart i forhandlingene, som resulterte i følgende overenskomst:

Selskapet forplikter sig til ikke å ansette nogen arbeider på ringere betingelser enn hvad der i denne overenskomst er fastsatt.

Arbeidere under 18 år og kvinner, samt arbeidere hvis arbeidsevne på grunn av alderdom, sykdom eller vanførhet er nedsatt, betales efter overenskomst mellem selskapet og den enkelte arbeider.

Opvartere henregnes til månedslønnede som i likhet med stuerter og kokker etc. ansettes av selskapet på særskilte månedskontrakter og inngår således ikke under overenskomsten.

§ 1.

Ordinær arbeidstid.

Den ordinære arbeidstid så vel i gruben som i dagen skal ikke overstige 48 timer pr. uke.

Arbeidstidens inndeling som følger:

I gruben drives enten på 3 skift med skiftinndeling 6 fm.—2 em., 2 em.—10 em., 10 em.—6 fm. eller på 2 skift med inndeling 8½ fm.—5 em., 9½ em.—6 fm.

I dagen: fra kl. 8½ fm.—12½ em. og fra kl. 2 fm.—6 em.

§ 2.

Lønninger.

Minstelønn under dagen	kr. 1.50
Minstelønn i dagen	« 1.30
Timelønn under dagen	« 1.55
Timelønn i dagen	« 1.40

Transportavdelingen:

Minstelønnsatsene i dagen kr. 1.30 gjelder også transportavdelingen + den i forrige skibningssesong anvendte bonus.

Kjørere av hovedheisene	100 pct.
Kjørere av andre heiser i gruben	95 -
Stemplere efter 3 måneder	100 -
Stemplere uøvede	90 -
Tippere i sommersesongen	95 -
Tippere i vintersesongen	100 -

Skinneleggere med 6 måneders øvelse forsåvidt de ikke har 6 måneders øvelse ved tilsvarende arbeide 90 pct.

Skinneleggere efter 6 måneder	100 pct.
Pensere	100 -

For de arbeidere som er i selskapets tjeneste ved nærværende overenskomsts vedtagelse og har hatt sin lønn fastsatt efter middelfortjenesten gjøres der ingen forandring heri.

Den nuværende vognreparatør utbetales 100 pct. av grubens middelfortjeneste.

Nyansatte vognreparatører kommer inn under verkstedgruppens lønnsbestemmelser. Likeså elektrikere og fyrrere.

Borsmede og opslagere.

Borsmede har akkord på borhves: kr. 0,20 pr. kullbor, kr. 0,10 pr. fjellbor (kompakt stål). Opslagere (øvede) har 85 pct. av smedens fortjeneste, opslagere (ulærte) har 75 pct. av smedens fortjeneste og utregnes således at sum akkordfortjeneste dividert med 185, likeledes 175 ganger 100 gir smedens lønn.

§ 3.

Akkorder.

1. Hvor dertil er anledning skal akkordarbeide uhindret kunne anvendes ved alle bedriftens avdelinger.
2. Der skal kunne anvendes forskjellige akkordsystemer. Forinnen der innføres nye sådanne må der på forhånd forhandles om reglene for samme mellom bedriften og vedkommende arbeidergrupper eller den lokale avdeling på Kings Bay.
3. For arbeider hvor der ikke er tariffestet akkordpris, fastsettes akkordprisen ved fri forhandling mellom bedriftens leder og vedkommende arbeider (akkordlaget).
4. Opnåes ikke enighet om akkordprisen, blir arbeidet å utføre på time-lønn.

Arbeiderne er ved enhver akkord garantert akkordminstelønnen.

5. Ved fastsettelse av enhver akkord som ikke går inn under akkordtariffen, skal der utferdiges en akkordseddel hvor det omforenede arbeides omfang så vel som prisen og mulige andre særbestemmelser skal være tydelig angitt.

§ 4.

Ekstraarbeide.

1. Ved ekstraarbeide forstås arbeide som ikke uttrykkelig er innbefattet i akkordavtalen og som må utføres av akkordlaget i forbindelse med og utenfor den utsatte hovedakkord, mens det er beskjeftiget med denne.
2. Akkordlaget er forpliktet til å utføre sådant arbeide mot ekstrabetalning enten ved særskilt akkord eller mot den fastsatte timelønn. Hvor avtale herom ikke er truffet, betales den pris pr. time som laget tjener i akkorden.
3. Er et akkordlag på grunn av maskinskade eller mangel på arbeids-

materiell hindret i å utføre arbeide som henhører under akkorden og stansningen strekker sig over 1 time, godtgjøres tiden med den for akkordarbeide fastsatte minstelønn inntil annet arbeide anvises. Arbeideren må straks gjøre melding til overordnet om sådan stansning.

§ 5.

Overtid.

Overtidsarbeide må innskrenkes til det minst mulige og ikke overdrives av eller overfor den enkelte arbeider.

Overtidsarbeide betales med følgende tilleggsprocenter:

Overtidsarbeide utenfor den ordinære arbeidstid betales med 25 pct. for de 2 første arbeidstimer pr. dag. For øvrig med 50 pct.

For overtidarbeide som ikke skjer i fortsettelse av vedkommendes ordinære arbeidstid og påbegynnes senere enn 3 timer derefter betales 50 pct. for de to første timer, derefter 100 pct. Denne bestemmelse gjelder dog ikke når vedkommende arbeider blir tilsagt å arbeide et helt overtidsskift.

Ved skiftarbeide regnes skifttiden for ordinær hvad enten den faller om dagen eller om natten på hverdager eller på søn- og helligdager.

For ordinært skiftarbeide på søn- og helligdager gis enhver arbeider et tillegg av 50 pct. Med søn- og helligdagsarbeide forstås arbeide fra kl. 10 aften på lørdager og dager før helligdager inntil kl. 10 søndag eller siste helligdags aften.

For skiftarbeide fra nyttårsaften kl. 10 til første nyttårsdags aften kl. 10, fra påskeaften kl. 10 til annen påskedags aften kl. 10, fra pinseaften kl. 10 til annen pinsedags aften kl. 10 og fra juleaften kl. 2 em. til annen juledags aften kl. 10 betales et tillegg av 100 pct.

§ 6.

Tillitsmenn.

1. De tillitsmenn som er valgt av arbeiderne anerkjennes som representanter og talsmenn for de organiserte arbeidere. Disse tillitsmenn skal være ansatt ved bedriften. De valgte navn skal innen 8 dager meddeles bedriftens leder.
2. Tillitsmennene er forpliktet til så vel overfor sin organisasjon som overfor bedriften å gjøre sitt beste for å vedlikeholde et rolig og godt samarbeide på arbeidsstedet.
3. Samtidig erklærer selskapet at det gjennom arbeidsledelsen i Kings Bay vil søke å fremme et godt forhold like overfor organisasjonen.
4. Tillitsmennene skal, når de som sådanne har noget å fremføre, henvende sig direkte til verkets bestyrer eller i hans fravær til den han dertil bemyndiger.
5. De arbeidere som er valgt til tillitsmenn, inntar for øvrig ingen særstilling ved bedriften. Dog forutsettes at tillitsmenn ikke avskjediges med mindre saklige grunner herfor er til stede.
6. Arbeiderne har anledning til innenfor organisasjonen å velge en komité som forelegges gjennemsnittsfortjenesten og gis anledning til å kontrollere denne.

§ 7.
Ferie.

Enhver arbeider som har vært i selskapets tjeneste på Kings Bay i minst 12 sammenhengende uker, er berettiget til feriegodtgjørelse tilsvarende 1 dags lønn for hver arbeidet måned eller del derav regnet fra den dag vedkommende begynte i arbeide. Godtgjørelsen beregnes efter vedkommende arbeiders gjennomsnittlige fortjeneste.

Den sammenhengende effektive tjenestetid skal ikke betraktes som avbrutt ved arbeidsstans som skyldes:

1. En lockout eller streik som er besluttet eller på forhånd godkjent henholdsvis av Kings Bay Kullkompani eller Norsk Arbeidsmandsforbund.
2. En midlertidig arbeidsstans på grunn av bedriftsmessige årsaker.
3. Ordinær militærtjeneste som ikke strekker sig utover en rekruttskole og en regimentsamling.
4. Legitimert sykdomsforfall, dog ikke utover 3 måneder.

Den tid hvori stansen eller ledigheten varer, regnes dog ikke med i tjenestetiden.

Skoft utover 1 dag i måneden fratrekkes den effektive tjenestetid.

§ 8.

Ansettelse, reiser, reiseomkostninger.

1. Arbeidernes antas for en sesong ad gangen.
2. Overfart fra Norge til Svalbard og fra Svalbard til Norge skal foregå på en helt betryggende måte med dertil skikkede båter i overensstemmelse med den norske sjøkontroll.

Enhver arbeider skal ha kjølplass.

3. Arbeiderne har fri reise med fri kost fra Norge til Svalbard og omvendt efter endt sesong fri reise og fri kost fra Svalbard til Norge.
4. Hvis en arbeider tilsies å fremmøte på et bestemt sted til en bestemt tid og der fra denne tid hengår mere enn 48 timer imtil avreise kan finne sted, betaler selskapet arbeiderne kr. 6.00 pr. dag for den overskridende tid.
5. En arbeider som reiser tilbake til Norge av egen vilje før avslutningen av den sesong hvorefter han er ansatt, må selv betale tilbakereisen, hvorfor det tilbakeholdes kr. 100.00 i hans tilgodehavende lønn.

Herfra undtas legitimert sykdom eller hvor det gjelder en velferdssak for vedkommende.

§ 9.

Kost og losji, renhold av barakkene.

1. For kost, losji, lys og brenne betales kr. 3.25 pr. mann pr. dag.
2. Hvis en arbeidsdyktig arbeider uten forut innhentet tillatelse uteblir fra arbeidet, betaler han for kost, losji og brenne kr. 6.00 pr. dag.
3. Arbeiderne har fri kost under almindelige sykdomstilfelle.
4. Selskapet besørger værelsene renvasket 1 à 2 ganger pr. år og sørger for det daglige renhold av ganger og trapper.

Det daglige renhold av beboelsesrummene må arbeiderne selv sørge.

Arbeiderne holder sig selv med kjøklær. Det nødvendige inventar til barakkene anskaffes av selskapet. Nytt inventar utleveres kun mot innlevering av det gamle.

§ 10.

Månedsopgjør.

1. Arbeiderne erholder fullt oversiktlig oppgjør for hver måned.
2. Oppgjør finner sted mellom 6. og 12. virkedag i hver måned for den foregående måned.
3. I oppgjør fratrekkes forskudd, familietrekk, skatt etc. Til sikkerhet for mulig gjeld til selskapet kan dette tilbakeholde av arbeidernes lønn inntil 10 pct. regnet fra annen arbeidsmåned ved Kings Bay.
4. Når oppgjør er mottatt og der ike innen 3 dager efter mottagelsen er fremkommet bemerkninger om det, ansees det for endelig godkjent.
5. Det endelige oppgjør utferdiges når arbeideren forlater selskapets tjeneste på Svalbard. For arbeidernes tilgodehavende efter det endelige oppgjør utstedes anvisning på norsk bank.

§ 11.

Twisters behandling.

Eventuelle tvister som måtte opstå i tariffperioden, må ikke søkes løst ved arbeidsstans eller arbeidsstengning.

Kan ikke en tvist løses ved forhandling mellom bedriftens leder og arbeidernes tillitsmenn, skal saken innbringes til selskapets direksjon og Norsk Arbeidsmandsforbund. Opnåes der ikke enighet ved forhandling mellom partene, avgjøres saken av en voldgiftsrett bestående av 3 medlemmer.

Voldgiftsretten består av en representant fra hver av partene. Formannen opnevnes av Riksmeglingsmannen i Norge.

Voldgiftsrettens avgjørelse er endelig og bindende for begge parter. Retten bestemmer selv sin godtgjørelse.

Saken behandles i Ålesund eller Oslo.

Twist som måtte opstå i vinterhalvåret og hvorom der ikke opnåes enighet ved forhandling på stedet, blir å opta til behandling som ovenfor nevnt straks efter første båts ankomst til Norge fra Kings Bay.

§ 12.

Forbundets ansvar for tariffens overholdelse.

Forbundet kan ikke støtte en ulovlig konflikt som måtte iverksettes av arbeiderne ved Kings Bay, men på enhver måte søke den bilagt. Forbundet påtar sig for øvrig den samme forpliktelse for tariffens overholdelse som det har likeoverfor overenskomster inngått med arbeidsgivere i Norge.

Konflikter som måtte opstå i Norge, heri innbefattet Svalbard, skal ikke ha nogen innflytelse på arbeidets regelmessige gang ved Kings Bay.

Selskapet erklærer at forbundet og dets avdeling på Kings Bay til enhver tid har adgang til å benytte selskapets radiostasjon i Kings Bay til utveksling av telegrammer mellom Norsk Arbeidsmandsforbunds hovedkontor og dets avdeling i Kings Bay i organisasjonsanliggender.

Det til enhver tid gjeldende telegramgebyr betales av organisasjonen.

§ 13.
Utloppstid.

Denne overenskomst gjelder fra dens vedtagelse til 1 september 1926 og videre et år ad gangen, hvis den ikke av en av partene skriftlig opsies innen 1 juli 1926.

Førem overenskomsten kan opsies skal partene komme sammen til forhandling. Hvis overenskomsten opsies, skal forhandlingene være påbegynt innen 15 juli og være tilendebragt innen 15 august.

Protokolltilførsel.

Med hensyn til akkordprisene under vanskelige arbeidsforhold, blir det å forholde sig som tidligere.

Partene er videre enige om, at punktene 8, 9 og 11 i de tidligere kontrakter fremdeles blir gjeldende som hittil.

Oslo, 17 juni 1925.

For Kings Bay Kullkompani A/S.
Petter S. Brandal.

For Norsk Arbeidsmandsforbund.
Johs. M. P. Ødegaard.

Overenskomsten blev vedtatt av arbeiderne og dermed var enkeltmannskontraktenes saga ute ved dette selskap.

Selskapet måtte imidlertid på grunn av kapitalmangel innstille driften i oktober måned, så der i vinter kun er beskjeftiget 15 à 20 mann.

Store Norske Kullkompani.

Ved dette selskap blev der dannet forening i tilslutning til vårt forbund i år.

Selskapet krevet en del forandringer i de tidligere gjeldende kontrakter. Efter endel forhandlinger mellem foreningen og selskapet opnådes der enighet.

A/S Bjørnoens Kullfelter.

Også ved dette selskap blev der stiftet forening.

Der blev utarbeidet forslag til overenskomst angående lønns- og arbeidsbestemmelsene, men selskapet innstillet driften førem man fikk forslaget fremmet.

Forskjellige virksomheter.

Rengjøringskvinnene ved Oslo Østbane- og Vestbanestasjon.

Efter krav fra forbundet blev den 20 januar optatt forhandlinger med representanter for Statsbanene om forhøielse av rengjøringskonenes lønn.

Ved forhandlingene opnåddes enighet om et lønnstillegg av kr. 6.00 pr. uke, motsvarende det tillegg som jernbanens øvrige ekstrapersonale hadde fått innvilget av Stortinget.

Lønnsforhøielsen blev gjort gjeldende fra 1 september 1924.

Den 17 juni tilskrev forbundet jernbanen med krav om optagelse av

forhandlinger angående revidering av reglementet, men blev dette avvist fra jernbanens side med den begrunnelse at ingen lønnsforhøielse kunde innvilges.

For å fremtvinge forhandlinger blev plassene opsagt til fratredelse den 11 juli ved arbeidstidens slutt.

Meglingsmannen nedla forbud mot arbeidsstansen og blev meglingsforhandlinger optatt 3 juli, men uten resultat. Meglingen fortsatte med noen dagers mellomrum, men da man ikke kunde opnå nogen enighet, blev arbeidet nedlagt den 17 juli.

Arbeidsstansen varte til 27 juli, idet man da, efter forslag av meglingsmannen, besluttet at opta arbeidet på de tidligere vilkår.

Lønnen var kr. 8.15 pr. dag for ukens samtlige 7 dager.

Jernbanen beskjeftiget 176 rengjøringskvinner, samtlige organiserte.

Norsk Impregneringskompani A/S, Larvik.

I mai måned reiste arbeiderne ved denne bedrift krav om overenskomst og lønnsforbedringer. Forhandlingene som førtes med bedriften blev helt resultatløse og man besluttet derfor å gå til opsigelse av plassene og arbeidsstansen inntrådte 3 juni.

Før arbeidsstansen inntrådte blev der optatt megling ved kretsmeglingsmannen, som den 29 mai fremsatte forslag til løsning av konflikten. Forslaget kunde imidlertid ikke aksepteres.

Forhandlingene fortsattes mellem bedriften og Vestfold faglige Samorganisasjon og den 17 juni avsluttedes følgende overenskomst:

§ 1.

- a) Samtlige nuværende arbeidere får et personlig tillegg av 15 øre pr. time.
- b) Minstelønn for dag- og akkordarbeide for voksne arbeidere over 19 år kr. 1.30 pr. time.
Minstelønn for unge gutter (17—19 år) kr. 1.00 pr. time.

§ 2.

Den ordinære arbeidstid er 48 timer pr. uke.

§ 3.

Arbeide som må utføres efter endt arbeidstid, betales for de 2 første timer med 25 pct. og senere med 50 pct. tillegg. Søn- og helligdagsarbeide betales med 100 pct. tillegg.

§ 4.

Samtlige arbeidere, der har en sammenhengende tjenestetid i bedriften av 6 måneder, får 2 favner ved gratis pr. år.

§ 5.

Samtlige arbeidere som innen 15 august vedk. år har en sammenhengende tjenestetid ved bedriften av 12 uker, får en ferie av 8 arbeidsdager med full lønn. Ferien regnes som sommerferie og henlegges mellem 15 mai og 15 september efter bedriftens bestemmelse.

§ 6.

Denne overenskomst trer i kraft ved dens vedtagelse og gjelder til 1 mai 1926 og derefter med 14 dagers gjensidig opsigelse.

Hans Hansen gis beskjeftigelse ved bedriften fra den dag overenskomsten vedtas.

Larvik, 17 juni 1925.

Pr. pr. Norsk Impregneringskompani A/S.
A. N. Fehn.

For avd. 63, Larviks Arbeidsmandsforening.
Hans Hansen.

Søndre Vestfold faglige Samorganisasjon.
Hans Moen.

Arbeidsstans inntrådte 5 juni og avsluttet 18 juni.
Bedriften beskjeftiger 24 arbeidere, hvorav 12 organiserte.

Løkkeberg Lervareindustri.

I mai måned reiste arbeiderne ved bedriften krav om forbedringer av lønnsvilkårene. Bedriften har sin beste sesong våren og sommeren, da den fremstiller blomsterpotter.

Kravet blev oversendt bedriften med anmodning om forhandlinger. Disse kom i stand, men var det ikke mulig å komme til nogen enighet. Plassene blev derfor opsagt til fratredelse 30 mai 1925.

Det førtes en rekke forhandlinger direkte mellom partene og gjennom meglingsmannen, men det strandet gjentagne ganger på grunn av bedriftens merkværdige holdning.

Under konflikten gikk bedriften inn i Norsk Arbeidsgiverforening og i forhandlingsmøte den 9 september blev man enig om et forslag til overenskomst, som arbeiderne godkjente.

Timelønnen for almindelig arbeide sattes til kr. 1.67.

For pottemakerer kr. 1.85 og for nattbrennere kr. 2.00 pr. time.

Foruten timelønssatsene fastsattes en rekke akkordsatser.

Ferien for 1925 fastsattes til 6 virkedager.

Overenskomstens bestemmelser for øvrig er i alt vesentlig de samme som i bygningsoverenskomsten.

Arbeidsstansen inntrådte den 6 juni og varte til 31 oktober.

Bedriften beskjeftiger 8 arbeidere, hvorav 6 organiserte.

Slependen Kalkverk.

I juni oversendtes bedriften forslag til overenskomst med anmodning om forhandlinger. På grunn av at bedriftens disponent var bortreist gikk det nogen tid før forhandlingene kunde komme i gang.

En tid efter kravets innsendelse henvendte arbeidernes tillitsmann på stedet sig til bedriftens leder angående saken, og under denne konferanse benyttet han anledningen til å gi arbeidernes tillitsmann avskjed med 14 dagers varsel. Denne handling var efter arbeidernes opfatning en direkte følge av de reiste lønnskrav, og man fant derfor straks å måtte etablere arbeidsstans og blokade av bedriften. Arbeidsstans inntrådte 8 august.

Det har vært ført gjentagne forhandlinger og meglinger, men uten resultat. Hovedmomentet i forhandlingene har vært spørsmålet om gjeninntagelse av tillitsmannen, men dette har bedriften bestemt motsatt sig.

Konflikten pågår ved årets avslutning og omfatter 9 arbeidere, hvorav 5 organiserte.

Revelen Sagbruk og Høvleri.

I juni måned fremsatte arbeiderne krav om overenskomst. På grunn av at det overveiende antall av arbeiderne var tilsluttet Norsk Bygningsarbeiderforbund blev sakens ordning overlatt dette forbund.

Kravene foranlediget konflikt, som varte fra 16 juli til 3 oktober.

Arbeidsmandsforbundet var interessert med to medlemmer.

Lønnsbevegelser

Løpe-nr.	Bedrift	Antall arbeidere		Tidligere lønn og dyrtidstill.			Opnådd lønn og dyrtidstill.		
		I alt	Derav medlemmer	Pr. time	Pr. dag	Minstelønn i akkord	Pr. time	Pr. dag	Minstelønn i akkord
I. Anleggsvirksomhet.									
1	Statens Jernbaneanlegg . . .	4350	3710	-	-	1.20	-	-	1.30
2	Strekningen Oslo—Sandvika - ekstraarb.	26	26	-	11.00	-	1.40	-	1.40
3	A/S Tyinfaldene	138	9	1.30	-	1.25	1.40	-	1.35
4	Norsk Hydro, Frøistulfoss Kraftanlegg	105	65	-	-	-	1.30	-	1.80
5	A/S Høyer-Ellefsen, Odda . .	300	78	-	-	-	1.45	-	1.82
6	Akersbanene A/S	63	49	-	-	1.40	-	-	1.55
II. Bergverksindustrien.									
7	a. Fosdalens Bergverks- Aktieselskap	3500	1581	M. 1.20 " 1.40 Kv. 0.85	M. 1.00 " 1.20 Kv. 0.65	M. 1.30 " 1.50 Kv. 0.91	M. 1.10 " 1.30 Kv. 0.71	+	215 129
	b. The Bede Metal & Chemi- cal Co. Ltd. (Killingal) . .								
	c. Orkla Grube-Aktiebolag . .								
	d. Sulitjelma Aktiebolags Gruber								
	e. A/S Stordø Kisgruber . . .								
	f. Meløivær Gruber (Nordisk Grubekompani								
	g. A/S Bjørkaasen Gruber . . .								
h. Dunderland Iron Ore Co., Ltd.									
i. A/S Sydvaranger									
8	Kings Bay Kulkompani, Sval- bard	190	130	-	-	-	1.30 1.55	-	1.30 1.55
9	Foldals Verk	230	70	M. 1.20 " 1.40 Kv. 0.85	M. 1.00 " 1.20 Kv. 0.65	Fra oktober et tillegg av 2.7 pct. (3-4 øre)	-	-	-
10	Hadelands Bergverk	33	33	-	-	-	M. 1.15 " 1.30 Kv. 0.75	-	1.00 1.20
Forskjellige bedrifter.									
11	Rengj.kv. Ø. og V. stasjonen.	177	175	-	8.15	-	-	8.15	-
12	Løkkeberg Lerindustri, Bærum	8	3	1.50 1.65 0.80	-	-	1.67 1.85 1.03	-	-
13	Norsk Impregner. Co, Larvik	24	19	0.80 1.10	-	-	1.00 1.30	-	-

avsluttet i 1925.

Forandring pr. arb. pr. år beregnet i kr. (+ eller -)	Lønnsforhøielsen ut- gjør i alt pr. år be- regnet i hele kr.	Arb.tid pr. uke		Tillegg for over-, natt- og helligdagsarbeide		Ferie i dager		Blev overenskomst oprettet?	Var det overens- komst før?	Var det arbeidsstans?	Anmerkninger
		Tidligere	Opnådd	Tidligere pct.	Opnådd pct.	Tidligere	Opnådd				
+ 200	870 000	48	48	25-50-100	25-50-100	12	12	-	-	-	Reglement gjeldende inntil videre. Ved høifjeldsstrekn. 10 øre mer pr. time.
+ 60	1 560	48	48	-	2.30 pr. t.	12	12	ja	nei	ja	
+ 200	27 600	48	48	25-50-100	25-50-100	6	8	ja	Voldg. dom	nei	
-	-	48	48	25-50-100	25-50-100	-	12	ja	nei	ja	
-	-	48	48	25-50-100	25-50-100	-	12	-	nei	nei	Bygningsoverenskomsten gjort gjeldende.
+ 300	18 900	48	48	25-50-100	25-50-100	12	12	ja	ja	nei	
+ 215 + 129	752 500	48	48	25-50-100	25-50-100	8	8	ja	ja	nei	
-	-	48	48	25-50-100	25-50-100	-	12	ja	nei	nei	Driften innstillet i oktober.
+ 66	15 180	48	48	25-50-100	25-50-100	8	8	ja	ja	ja	
-	-	48	48	-	25-50-100	-	6	ja	nei	ja	
-	-	48	48	25-50	25-50	14	14	ja	ja	ja	Prolongert til jan. 1926.
+ 374	2 992	48	48	50-100	50-100	-	6	ja	nei	ja	
+ 440	10 560	48	48	25-50-100	25-50-100	-	8	ja	nei	ja	

Konflikter 1925.

Avd.-nr.	Avdelingens navn	Bedriftens navn	Arbeidet nedlagt	Arbeidet optatt	Antall under-støttede	Tapte arbeids-dager
63	Larvik arbeidsmandsforening	Norsk impregneringskompani A/S	5-6	19-6	12	156
91	Bærum sten-, jord- og cementarb. foren.	Løkkeberg lerindustri	6-6	5-10	3	309
91	"	Jar - N. Wold, veianl., ing. Hornemann	7-1	20-1	1	12
91	"	Sløpenden kalkverk	10-8	pågår	5	650
52	Foreningene ved statens anlegg	Anleggskonfl.	10-5	15-6	2 332	70 572
21	Froistulffoss anleggsarbeiderforening	Norsk Hydro	4-5	29-6	65	3 185
21	Oslo og omegns jernbanearbeiderforen.	Oslo-Sandvika	20-6	13-7	26	494
5	"	Veianlegget Høienhall gård	30-7-24	16-6-25	4	1 120
87	Rengjøringskvinnenes forening, Oslo	Øst- og Vestbanestasjonen	17-7	4-9	175	8 284
42	Bø jernbanearbeiderforening	statens anlegg	14-6	20-6	33	198
42	Kongsberg sølvverksarbeiderforening	Kongsbergs sølvverks skogsvesen	3-1	27-2	2	96
86	Spydberg veiarbeiderforening	Veianlegget Spydberg	1-1-25	17-2-25	6	246
82	Foldal arbeiderforening	Foldals verk	28-12-24	4-7-25	2	324
51	Foldal arbeiderforening	Foldals verk	28-12-24	14-2-25	1	42
45	Aamodt anleggsarbeiderforening	Modum kommune	17-7	pågår	6	864
125	Hellandsbygdens arbeiderforening	Elektric Furnage product Co.	21-1	13-2	4	96
101	Mo arbeiderforening	Revelens sagbruk	16-7	3-10	2	132
	Direkte medlemmer	Akershus elektricitetsverk	1-1	7-3	3	171
		Tilsammen	-	-	2 682	86 951

Lockout.

Avd.-nr.	Avdelingens navn	Bedriftens navn	Arbeidet nedlagt	Arbeidet optatt	Antall under-støttede	Tapte arbeids-dager
69	Malmö grubearbeiderforening	Fosdalens bergverk	22-1	15-7	38	5 700
21	Oslo og omegns jernbanearb. forening	Hadelands bergverk	20-9	pågår	33	2 448
		Tilsammen	-	-	71	8 148

